

Pedagógushallgatók pályára állási motivációi

Tartalom

Pedagógushallgatók pályára állási motivációi.....	1
A válaszoló hallgatók mintája	1
A pedagógusképzés választásának motivációi	7
Az elhelyezkedési szándékok.....	9
Gyakorlattal való elégedettség és ennek hatása az elhelyezkedési szándéokra.....	13
A pedagógushallgatók kereseti elképzelései.....	16
A pályára lépést ösztönző faktorok és ezek struktúrája.....	19
A tanár és nem tanár szakos hallgatók két csoportja közötti különbségek	25
Melléklet: A hallgatók hangja	27

A háttér tanulmány az Európai Bizottság Magyarországi Képviselte megbízásából folytatott Elemzés az emberi erőforrás-szükségekről a közoktatásban című kutatás keretében, pedagógushallgatók körében folytatott online felmérés eredményeit mutatja be. A felmérés 2021. február közepétől március közepéig zajlott. A kérdőív linkjét a magyarországi pedagógusképzés minden intézményébe eljuttattuk a képzésért felelősöknek, arra kérve őket, hogy osszák meg a linket a hallgatók körében. Összesen 581 hallgató válaszait tudtuk az elemzésbe bevonni. A kérdőívben egyaránt rákérdeztünk a hallgatók motivációira, a pályára állási elképzeléseikre, a gyakorlati képzéssel való elégedettségükre, valamint olyan háttér adatokra, mint a szülők végzettsége, nem, kor, évfolyam, általános iskola megyéje és a bekerülési pontszámuk. Elsősorban a végzés előtt álló hallgatók válaszaire voltunk kíváncsiak, de alsóbb évfolyamokról is érkeztek szép számban válaszok. A kérdőív néhány nyitott kérdést is tartalmazott, az itt adott visszajelzések megdöbbentő mértékű elkeseredést és elégedetlenséget mutatnak a pedagógushallgatók körében.

A válaszoló hallgatók mintája

A felmérés nem volt reprezentatív, erre nem is nagyon volt módunk, de azért érdemes összevetni a nagyobb pedagógusképzéssel foglalkozó egyetemeken hallgatók arányait a kérdőívre válaszolókéval. Az elmúlt hét évben a pedagógusok legnagyobb kibocsátója az ELTE volt, itt tanult a pályára lépő pedagógusok egynegyede. 10-10 százalékkal a Debreceni Tudományegyetemet, az Eszterházy Károly egyetemet és a Szegedi Tudományegyetemet találjuk a második helyen, ezenfelül még a Nyíregyházi Egyetem és a Pécsi Tudományegyetem a nagyobb kibocsátók (6%). Nagyobb arányban bocsát még ki pedagógusokat a BME, de inkább tipikusan a mérnöktanári szakokon. A mintánkban jól láthatóan az ELTE megfelelő arányban képviselteti magát, de a Debreceni Tudományegyetemről vagy az Eszterházy Károly Egyetemről nagyon kevés válasz érkezett (meg kell jegyeznünk, hogy ez már többéves kutatói tapasztalat). A Szegedi Tudományegyetem viszont meglehetősen felülreprezentált. Az „egyéb” kategóriában a mi mintánkban elsősorban a Kaposvári Egyetem hallgatóit találhatjuk, miután a tanító, óvodapedagógus mellett sok gyógypedagógus hallgató is található ebben a körben. Nem tudhatjuk, hogy a Debrecenben vagy Egerben tanuló pedagógushallgatók hiánya milyen irányba torzíthatja adatainkat, szebb vagy éppen csúnyább képet kapunk-e így, de a legnagyobb pedagógusképző

intézményben tanuló hallgatók megfelelő aránya valószínűleg segít, hogy a kialakuló kép közelítsen az országoshoz.

1. táblázat

A pedagógusképzés kibocsátása egyetemenként és az online kérdésben résztvevő hallgatók megoszlása

Intézmény	Országos adat		Minta	
	2013–2019 között végzett pedagógushallgatók száma	%	Az online kérdőívre válaszoló hallgatók száma	%
Debreceni Tudományegyetem	4450	9%	4	1%
ELTE	12 313	24%	146	25%
Eszterházy Károly Egyetem	5790	11%	11	2%
Miskolci Egyetem	1743	3%	29	5%
Nyíregyházi Egyetem	3026	6%	30	5%
Pannon Egyetem	1022	2%	35	6%
Pázmány Péter Egyetem	1097	2%	1	0%
Pécsi Tudományegyetem	3114	6%	9	2%
Szegedi Tudományegyetem	5874	11%	124	22%
Széchenyi Egyetem	1373	3%	29	5%
Egyéb (BME, Gál Ferenc Egyetem, Szent István Egyetem Kaposvári Campus)	11 909	23%	155	27%
Összesen	51 711	100%	573	100%

Mintánkban a hallgatók 11 százaléka járt a fővárosban általános iskolába, 27,5% megyeszékhelyen, 35,6% városban és 25,6 százalék községben. A hallgatók egyötöde Budapesten vagy Pest megyében járt általános iskolába, a Somogy megyeiek viszonylag nagy aránya mögött valószínűleg a kaposvári egyetem hallgatóit találjuk.

2. táblázat

A hallgatók általános iskolájának megyei eloszlása

	N	%
Bács-Kiskun	36	6,2
Baranya	35	6
Békés	29	5
Borsod-Abaúj-Zemplén	41	7,1
Csongrád-Csanád	35	6
Fejér	23	4
Győr-Moson-Sopron	28	4,8
Hajdú-Bihar	12	2,1
Heves	9	1,5
Jász-Nagykun-Szolnok	22	3,8
Komárom-Esztergom	9	1,5

Nógrád	5	0,9
Pest	58	10
Somogy	49	8,4
Szabolcs-Szatmár-Bereg	41	7,1
Tolna	25	4,3
Vas	15	2,6
Veszprém	27	4,6
Zala	24	4,1
Budapest	58	10
Összesen	581	100

A hallgatók szülei esetén az apáknál a szakmunkás végzettség dominál, míg az anyák esetében az érettségi és diploma.

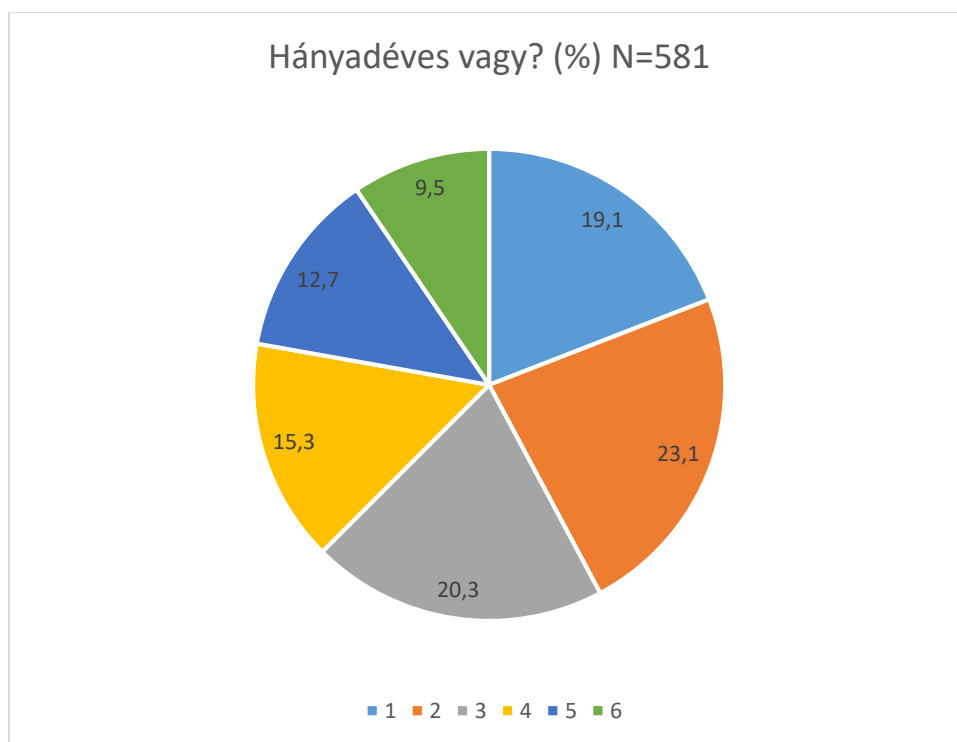
3. táblázat

A hallgatók szüleinek iskolai végzettsége (%)

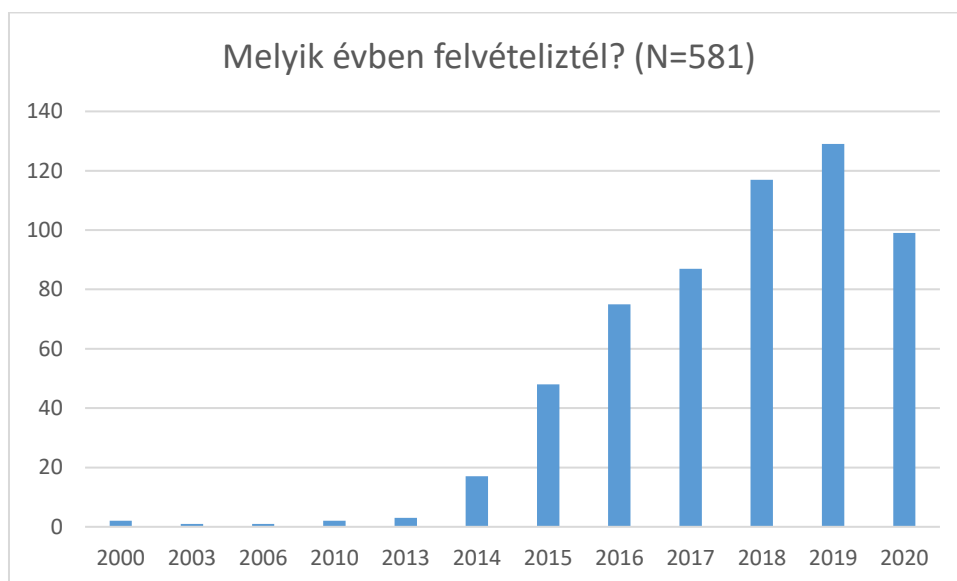
	Anya	Apa
8 osztálynál kevesebb	0,3	0,2
általános iskola	4,3	4,4
szakmunkás	16,4	36,3
érettségi	40,5	28
diploma	38,4	31
N	578	564

Meglehetősen egyenletes arányban válaszoltak minden évfolyamról hallgatók, arányaiban legtöbben másod- és harmadéves hallgatók. A legtöbben 2018–2019-ben felvételiztek.

1. ábra

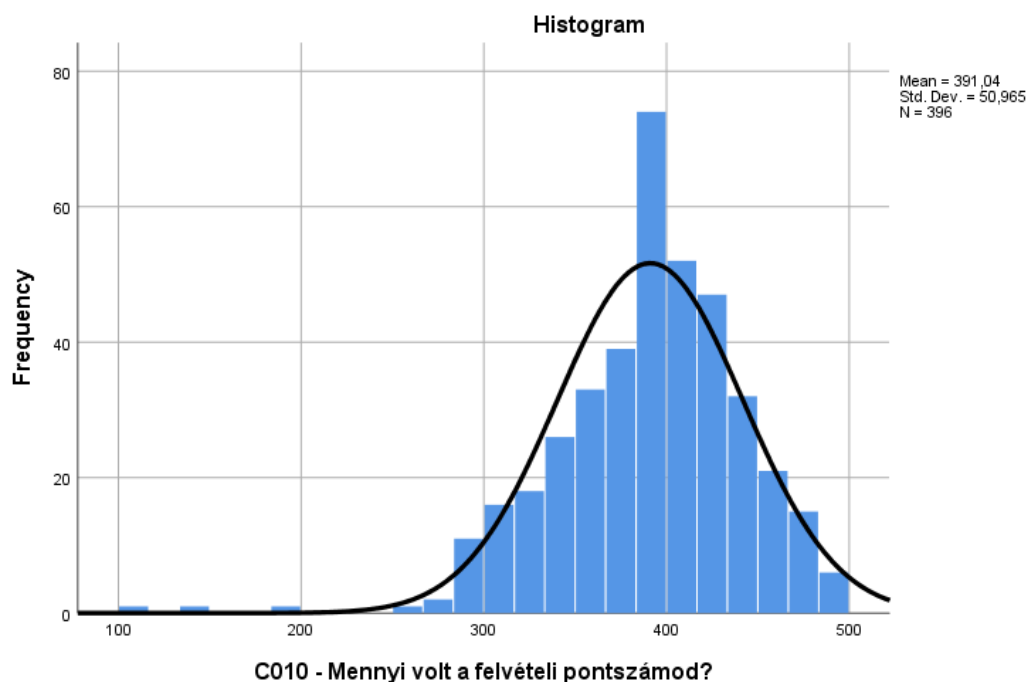

2. ábra

A megkérdezettek kétharmada emlékezett a felvételi pontszámára, ez átlagosan 391 pont, a medián 398 pont, a legtöbbet megjelölt érték 400 pont volt. A pontszámok a nagyobb egyetemektől a kisebbekig csökkennek, a legmagasabb felvételi pontszámokról az ELTE-n tanuló diákok számoltak be. Míg a nemek között nem, a szakok szerint szignifikáns a különbség, az óvodapedagógus-képzéstől a tanítón, majd a gyógypedagóguson át a tanár szakig emelkednek a belépési pontszámok.

3. ábra

A válaszadók négyötöde nő, ami leképezi a pedagógusok közt is meglévő arányokat. Szakonként is megtalálhatók a jellegzetességek, óvodapedagógus és gyógypedagógus között alig találni férfit, a tanítók esetében 14 százalék, viszont a tanároknál már majdnem egyharmad. A mintában elsősorban óvodapedagógusok, tanítók, tanárok és gyógypedagógusok találhatók, a válaszadó hallgatók fele tanár szakon tanul, nagy arányban kaptunk választ gyógypedagógus hallgatóktól is (26%).

4. táblázat

A válaszadó pedagógushallgatók megoszlása nem és szak szerint

Szak	N	%	férfi	nő
óvodapedagógus	56	9,6	2%	98%
tanító	73	12,6	14%	86%
tanár	294	50,6	31%	69%
szakoktató	4	0,7	75%	25%
kisgyermekgondozó	3	0,5	0%	100%
gyógypedagógus	151	26	4%	96%
Összesen	581	100	19%	81%

A 291 tanár szakos hallgató legnagyobb arányban az idegen nyelv, természettudomány vagy a történelem szakot jelölte meg.

5. táblázat

A válaszadó tanár szakos hallgatók szak szerint, %, N=293

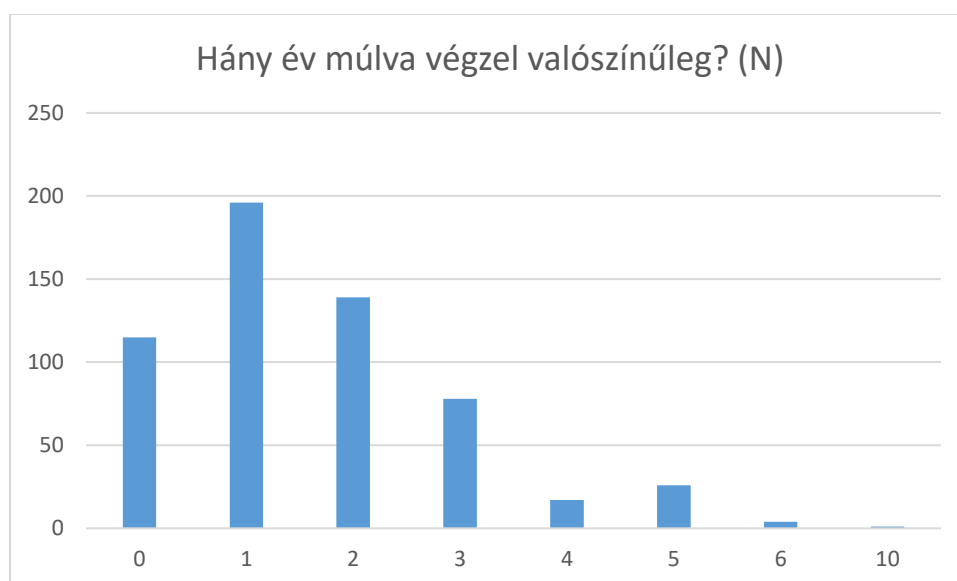
Tanári szak	%
idegen nyelv	39%
természettudomány (biológia, fizika, kémia, környezetismeret)	29%
történelem	26%
magyar nyelv és irodalom	20%
egyéb tantárgyi terület	19%
matematika	12%
művészetek (vizuális kultúra, zene, tánc stb.)	11%
informatika	6%
egyéb humán (pl. médiaismeret, hon- és népismeret)	5%
technika	1%
N	293

10 százalékuk hat évnél is hosszabb ideje van a felsőoktatásban, összességében átlagosan 1,63 év múlva fognak valószínűleg végezni a válaszok alapján.

4. ábra

5. ábra

A pedagógusképzés választásának motivációi

Arra, hogy miért választották a pedagógusszakmát, a hallgatók több mint fele a gyerekek szeretetét, majdnem negyven százalékuk pedig a tanári hivatást jelölte meg és egyötödük a biztos elhelyezkedési lehetőséget is jelölte. Viszonylag sokan írtak az egyéb rovatba is, a válaszok négy csoportra oszthatók: B terv; szeretne segíteni, tudást átadni; kiderült van érzéke hozzá; volt példakép erre a családban vagy tanár az iskolában.

6. táblázat

A pedagógusképzés választásának motivációi, %, N=581

	%
nagyon szeretem a gyerekeket	54
mindig tanár szerettem volna lenni	39
tanárként biztosan el tudok helyezkedni	20
nem volt jobb ötletem	11
segíteni szeretnék, tudást átadni	9
a tanárain javasolták	8
technikai ok, ez volt a B terv	7
kiderült, van érzésem a tanításhoz	5
erre volt elég a pontszámom	4
volt pozitív minta, korábbi tanárom	
vagy egy pedagógus a családban	2

Ezeket a válaszokat továbbcsoportosítva kialakítottunk négyféle motivációegyüttest. Az egyik a hivatástudat (mindig tanár akart lenni, tudást akar átadni, segíteni akar), a másik a gyerekszeretet (nagyon szeretem a gyerekeket, van érzéke a gyerekekhez), minta vagy modell követése (tanárai javasolták, családi minta, tanári példakép), racionális technikai (el tud helyezkedni, nem volt jobb ötlete, B terv volt, erre volt elég a pontszám). A gyerekszeretet így is a legfontosabb motiváló tényező

a pedagógusszak választásában (58%), a hivatástudat a második (47%), a technikai és racionális tényezőket is harmaduk választotta (34%). A hallgatók 40 százalékának a családjában van pedagógus. Érdekes módon ugyanakkor a pedagógusképzés választása esetén csak 10 százalék említette azt, hogy tanár vagy családi minta is volt erre. A gyermekek szeretete mint motiváció jóval jellemzőbb az óvodapedagógus és gyógypedagógus szakot választókra, a nőkre és az alacsonyabb évfolyamon tanulókra. Amennyiben a hallgatókat csoportokra bontjuk a motivációik szerint, három jellegzetes csoportot különböztethetünk meg. A hallgatók ötöde elsősorban jobb híján vagy racionális okból választotta a szakot, egyharmaduk kifejezetten a gyerekek szeretete miatt, míg a legnagyobb csoport (45%) hivatástudatból és részben a gyerekek iránti szeretetből.

7. táblázat

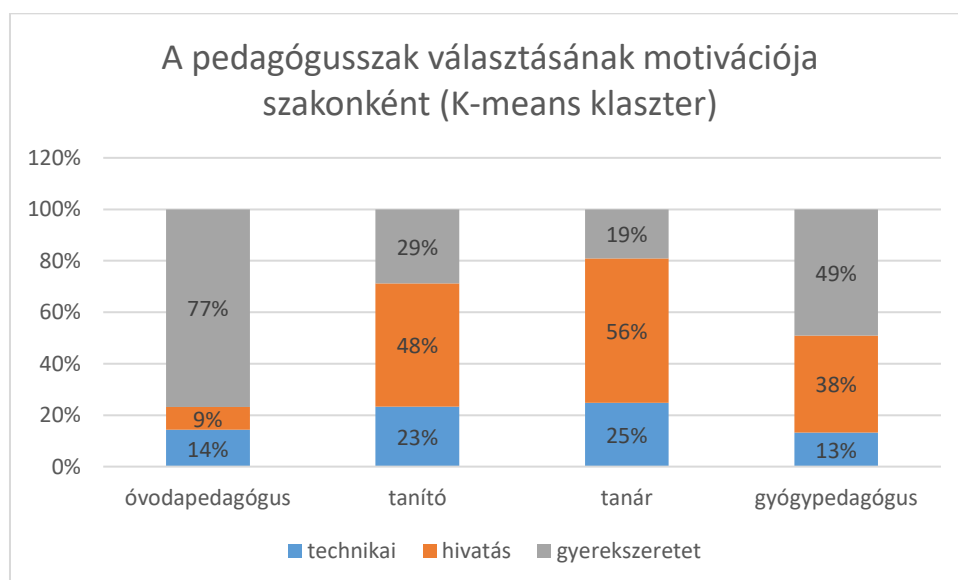
Klasztercsoportok a pedagógusszak választásának motivációi szerint (K-means klaszter)

	1	2	3
hivatástudat	0,06	1	0
érzéke van hozzá, gyerekszeretet	0,08	0,5	1
mintamodell	0,27	0,05	0,07
technikai, B terv	0,91	0,16	0,25
N	119	264	198
%	20%	45%	34%

Megjegyzés: Minél magasabb az érték, annál inkább jellemző az adott motiváció a csoportra.

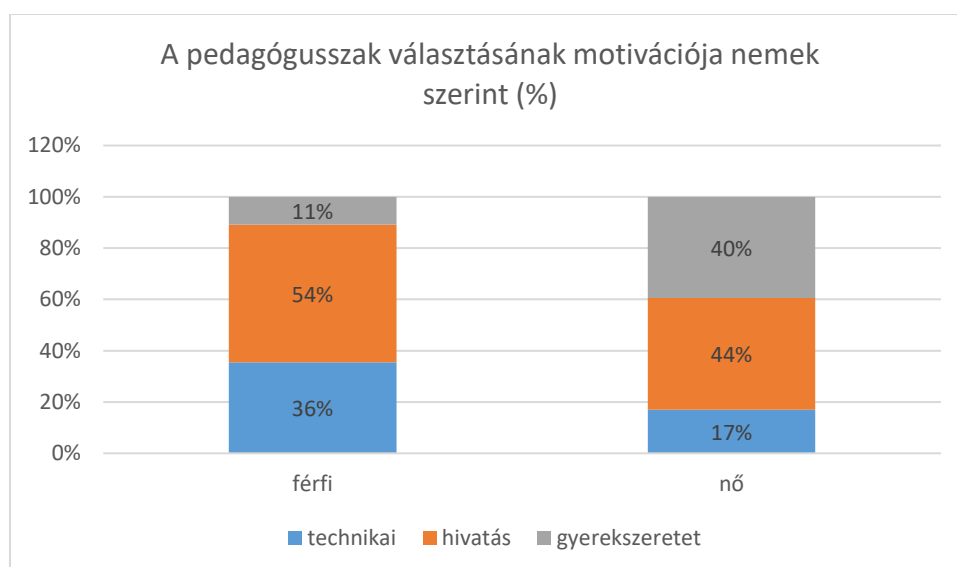
A hivatástudat és a technikai okok egyaránt a legjellemzőbb motiváció a tanár szakosoknál, míg a gyerekszeretet említése az óvodapedagógusoknál és a gyógypedagógusoknál fordul elő gyakrabban.

6. ábra

A férfiaknál sokkal inkább a hivatás vagy technikai ok szerepelt motivációként, míg a nőknél a gyerekek szeretete, és ez még akkor is fennálló összefüggés, ha kontrollálunk a szakkal, vagyis a tanár szakos női hallgatókat jóval nagyobb arányban motiválta a gyerekszeretet, mint a férfi tanár szakos hallgatókat.

7. ábra

Az elhelyezkedési szándékok

A végzés után a hallgatók 8,8%-a nem akar elhelyezkedni pedagógusként, 26,7% bizonytalan és 64,5% pedagógusként szeretne dolgozni.

8. táblázat

	N	%
Nem akar pedagógusként elhelyezkedni	51	8,8
Pedagógusként akar elhelyezkedni	375	64,5
Még nem döntötte el	155	26,7
Nem akar pedagógusként elhelyezkedni	581	100

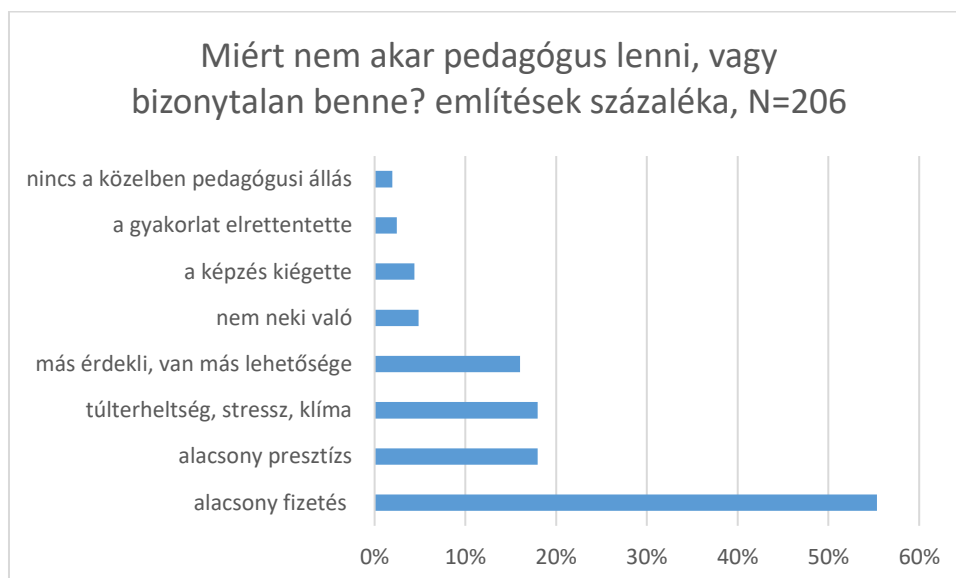
Nyitott kérdésben rákérdeztünk az okokra is. Aki el szeretne helyezkedni, itt is a hivatástudatot és a gyerekszeretetet hozta fel, míg a bizonytalanok közt sokan mást is tanulnak, ezért se döntöttek még. Az elutasítók és a bizonytalanok ugyanakkor a nyitott kérdésre adott válaszukban alapvetően az alábbi válaszokat adták:

1. Perspektíva hiánya: alacsony kezdő fizetés, anyagi okok, hat év után se lesz teljes értékű tanár.
2. Nem jó szakmai, munkahelyi klíma: sok adminisztráció, nagy munkateher, nem jó klíma, a munka nem kreatív, csapatmunka hiánya, nem akar a közoktatásban dolgozni, intézményben dolgozni.
3. A képzés rossz volt, demotiváló, rosszak a professzorok.
4. A gyakorlat elborzasztotta, rossz volt a mentor, frusztráltak és panaszkodók az iskolai kollégák.
5. A szakmának alacsony a presztízse, alacsony a társadalmi megítélése.
6. Nincs szüksége rá, hogy tanár legyen, más érdekli, külföldre megy, van jobb ajánlata.
7. Rájött, hogy nem neki való a tanítás, nincs meg hozzá a kompetenciája.

8. Nincs a környéken olyan hely, ahol tanárként elhelyezkedhetne, nincs üres állás a környéken

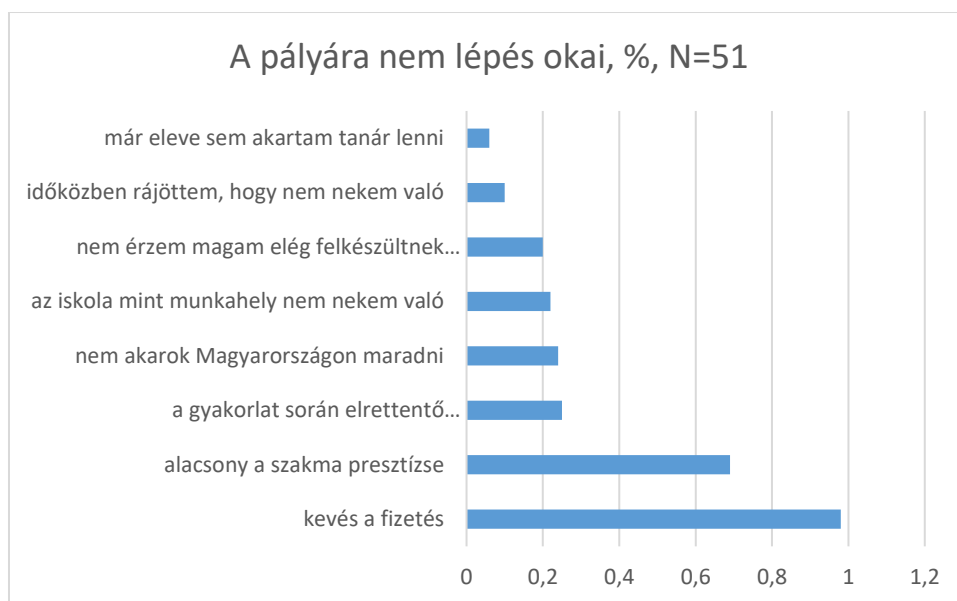
A nyitott kérdésre adott válaszokat bekódolva az érintett hallgatók elsőprő többsége az alacsony fizetést említette, de utána egyötöd arányban az alacsony presztízs, a túlterheltséggel és adminisztrációval járó stressz is szerepel. Az idegennyelv-tanárok vagy gyógypedagógusok körében pedig ott a külföld vagy a magánpraxis opciója. A nyitott kérdésben itt megjelent a képzéssel való elégedetlenség is, elsősorban a hossza és elméleti jellege okoz feszültséget, különösen azután, hogy a gyakorlatban másra van szükség és meg sem térül igazán a magas elvárásokat támasztó elméleti képzés. Az alacsony presztízs pedig gyakran a szülőkön át érződik. A hosszú elméleti képzés után szembesülnek a gyakorlaton a valósággal: a fizetés nem elég a családalapításra, a képzés nem készíti fel őket arra, hogy a gyakorlatban hogyan birkózzanak meg az egyre nehezebben kezelhető gyerekekkel és azok még nehezebben kezelhető szüleivel, az iskolai munka során pedig a túlzott adminisztráció és a sok kiégett pedagógus példája elrettentő. Ezeket a negatív tényezőket pedig sajnos már nem tudja kellőképpen ellentételezni a gyerekek szeretete és a gyerekektől visszaérkező pozitív jelzések. (Mindezekről a hallgatók vallanak a kérdőív utolsó nyitott kérdésében, erről lásd a Mellékletet.)

8. ábra

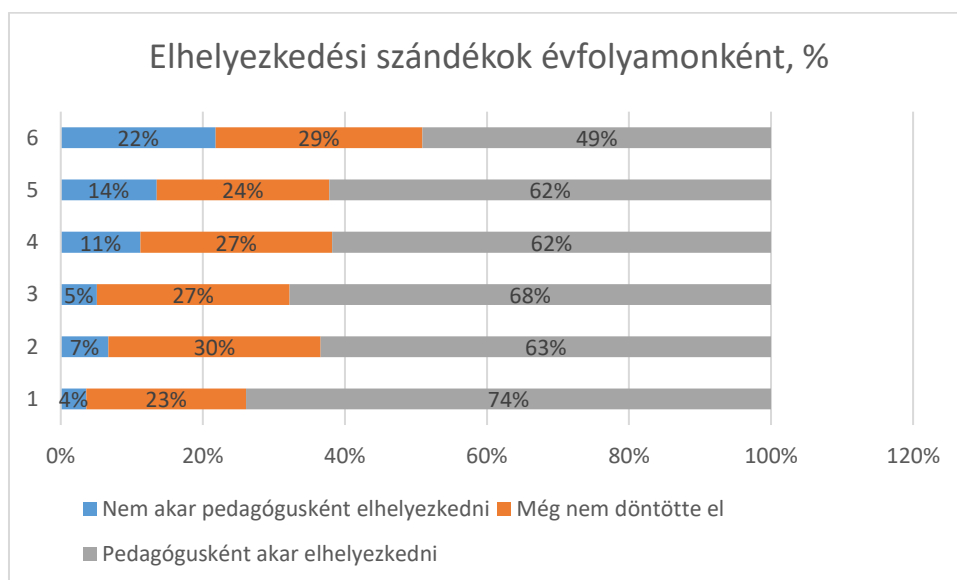
Csak azoknál, akik már eldöntötték, hogy nem lesznek pedagógusok, zárt kérdésben is rákérdeztünk az okokra. Számuk nem olyan nagy (de a bizonytalanok a nyitott kérdésre adott válaszok alapján hasonló válaszokat adnak és velük együtt már jóval nagyobb népességről beszélünk), a válaszaik azonban jól mutatják, hogy az alacsony fizetés mellett, amit szinte mindenki említett, a szakma alacsony presztízse is demotiváló erővel bír. Mondhatni, a kettő együtt már vállalhatatlan kombináció, a pedagógusi munka egy autonómiájától megfosztott rutinmunkává vált alacsony fizetésért. Nem elhanyagolható azok aránya sem, akik számára a gyakorlat elborzasztó erővel bírt és az iskola mint munkahely nem vonzó. A pályára nem lépő hallgatók ötöde választotta ezeket az opciókat. Egynegyedük jelezte, hogy nem szeretne Magyarországon maradni, illetve hogy időközben rájött, hogy ez a szakma nem neki való, nem érzi magát erre felkészültnek.

9. ábra

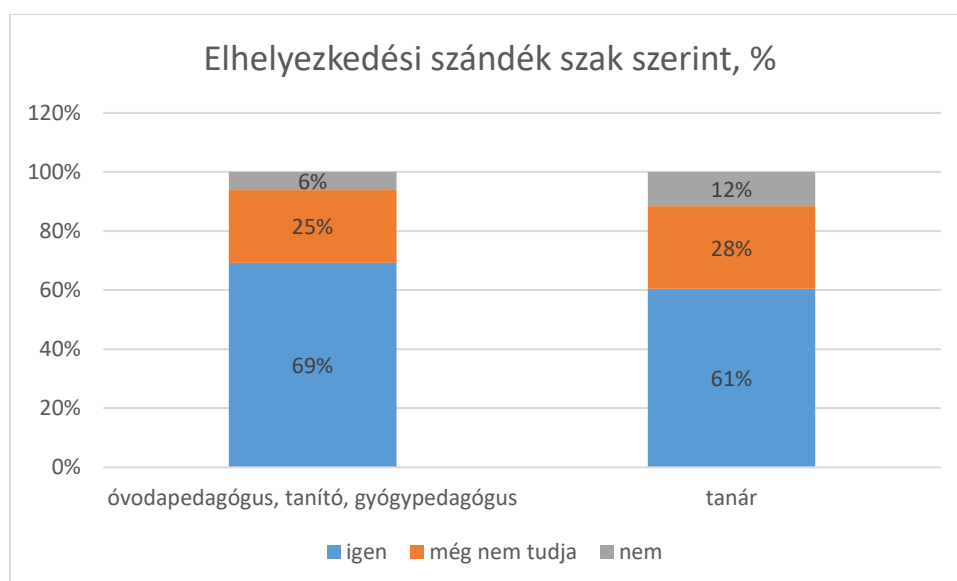
A férfiak közt szignifikánsan nagyobb arányban vannak, akik bizonytalanok vagy biztosan nem lépnek a pályára. Úgy tűnik, minél tovább van valaki a pedagógusképzésben, annál inkább elmegy a kedve attól, hogy pedagógusként helyezkedjen el. Ugyanakkor ez nem független a szaktól sem.

10. ábra

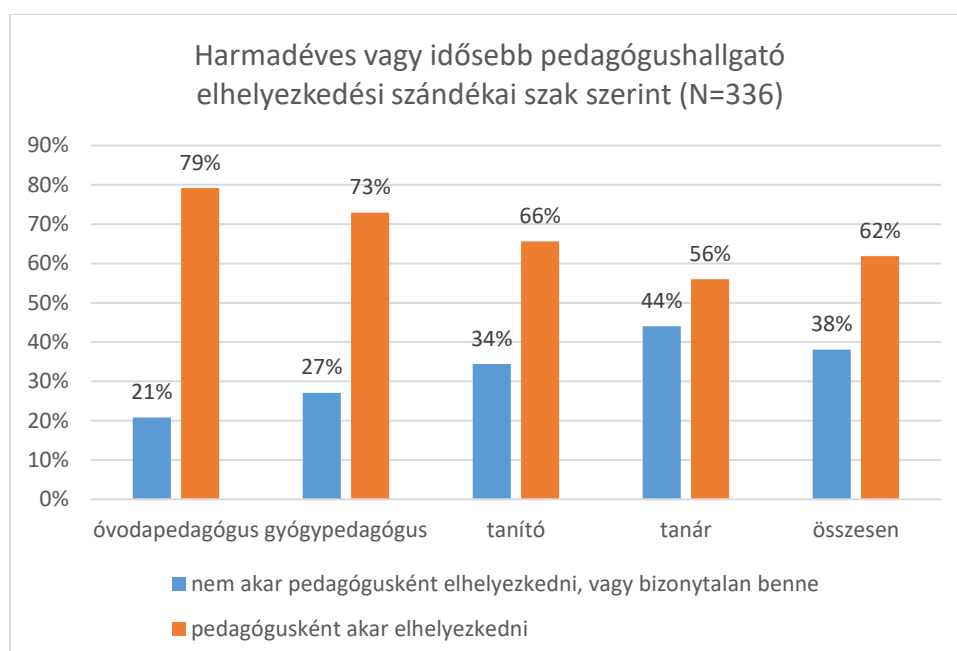
A rövidebb idejű képzésekben, mint óvodapedagógus vagy tanító, gyógypedagógus, szignifikánsan nagyobb az elhelyezkedési szándék, mint a tanár szakosok körében. A pályára nem lépők közt kétszer annyi tanár szakost találunk, mint óvodapedagógust vagy gyógypedagógust, és többen vannak a bizonytalanok is.

11. ábra

Az elhelyezkedési szándék annál valószínűbb lehet, minél közelebb van a hallgató a végzés idejéhez. Ezért megnéztük, hogy a harmadévesek és idősebbek körében szakonként hogyan alakulnak az elhelyezkedési szándékok. Erős szignifikáns kapcsolatot találtunk a szakok és az elhelyezkedési szándékok között: a leginkább az óvodapedagógusok akarnak pályára lépni, majd a gyógypedagógusok, utána a tanítók és legvégül a tanárok.

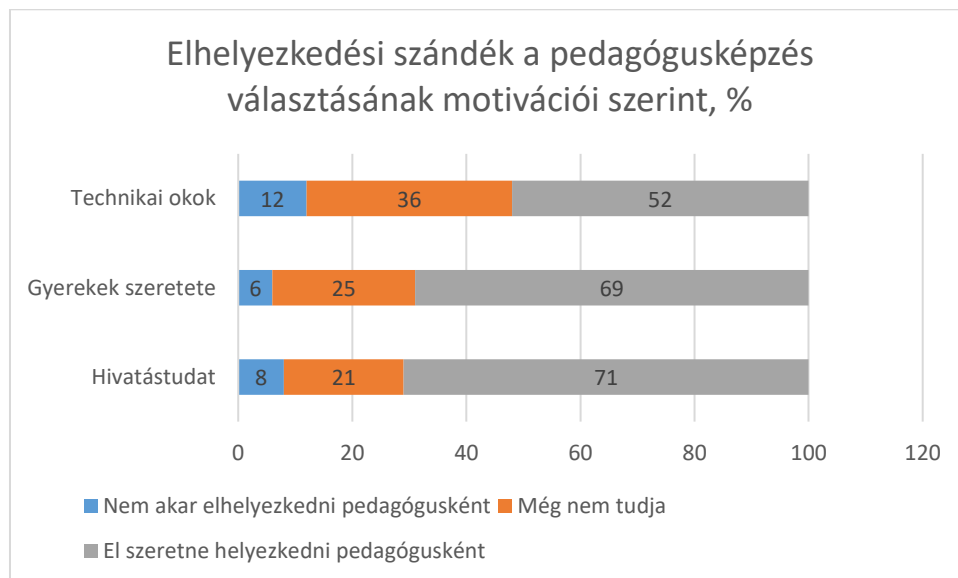
12. ábra

A tanár szakosok közt egyedül a matematika szaknak volt szignifikáns hatása az elhelyezkedésre, a matematikatanárnak tanulók szignifikánsan nagyobb arányban akarnak pedagógusként elhelyezkedni, mint az egyéb szakosok. A matematikatanárnak tanulók háromnegyede akar tanárként elhelyezkedni, szemben a többi szak esetében jellemző 50 százalékos aránnyal. (De miután a mintánk nem reprezentatív, ezért ez csak a mintánkban szereplő matematika szakos tanárjelöltekre igaz.)

Az elhelyezkedési szándékok szignifikánsan összefüggnek a belépési motivációkkal. Akik hivatástudatból vagy a gyerekek iránti szeretetből választották a képzést, jóval nagyobb arányban is akarnak pályára lépni, mint azok, akik számára a pedagógusképzés inkább B terv volt.

13. ábra

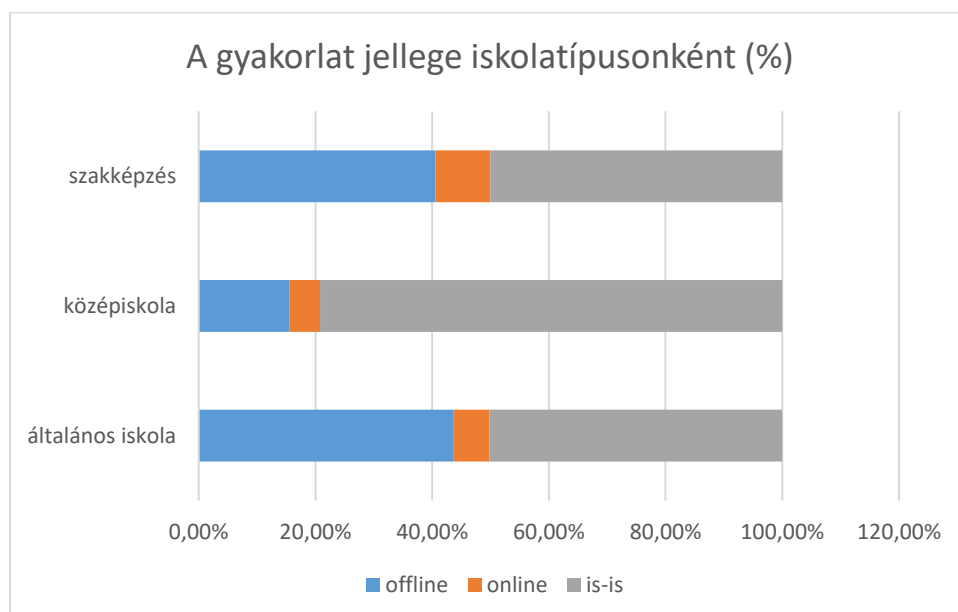

A válaszadók 19 százaléka váltott már szakot, és ez jóval jellemzőbb a férfi hallgatókra (27%). A szakváltás és az elhelyezkedési szándék között nem találtunk szignifikáns kapcsolatot.

Gyakorlattal való elégedettség és ennek hatása az elhelyezkedési szándékra

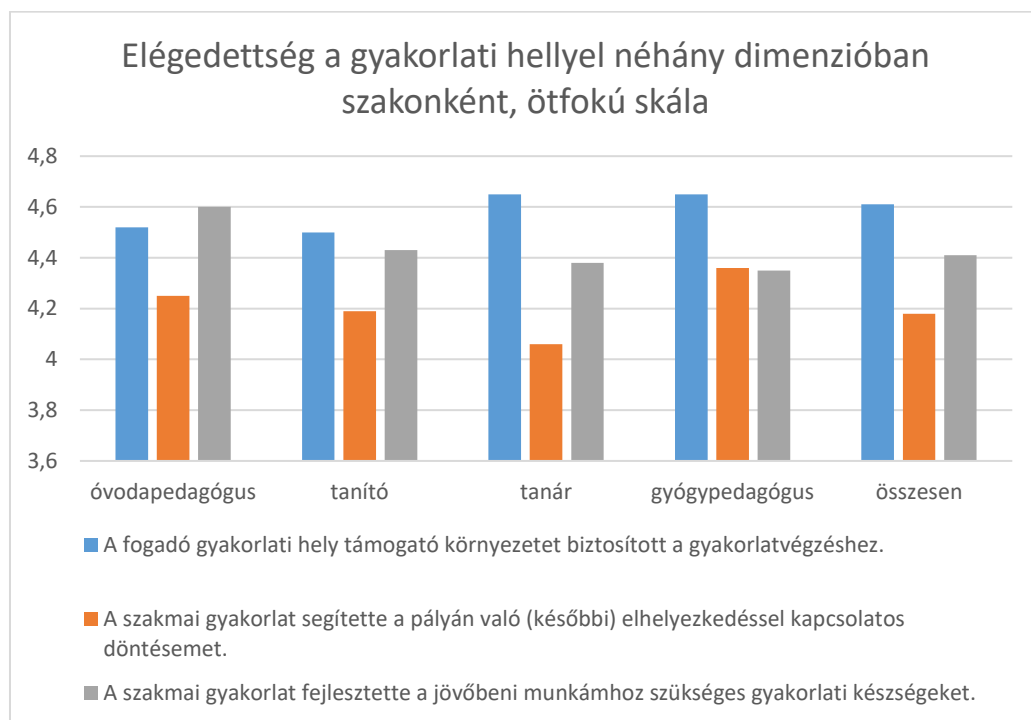
A hallgatók kétharmada volt már gyakorlati képzésen. A gyakorlatok 24 százaléka offline, 28 százaléka online történt, az esetek zömében (64%) mindkét formában. A gyakorlatok jellege szignifikánsan különbözött az iskola típusa szerint, a középiskolákra volt leginkább jellemző a vegyes technika, míg a szakképzésben fordult elő leginkább arányaiban, hogy csak online történt meg a gyakorlat, bár általános iskolák esetén is előfordult. Ez utóbbiak esetében a járványügyi szabályozások miatt is több lehetőség volt offline gyakorlatra.

14. ábra

A gyakorlattal kapcsolatos vélemények alapvetően pozitívak, egy ötfokú skálán négyes feletti átlagot kaptak a gyakorlóhelyek, aszerint hogy mennyire támogató környezetet biztosítottak, hogy mennyire fejlesztették a gyakorlati készségeket és mennyire segítették a pályán való későbbi elhelyezkedéssel kapcsolatos döntésüket. Szakonként kissé eltérő elégedettséget találunk mindhárom dimenzióban, de az eltérés nem szignifikáns.

15. ábra

A gyakorlati hellyel való elégedettséget nem befolyásolta annak sem a területi elhelyezkedése (főváros vagy vidék) és a módja sem (offline vagy online). Ugyanakkor a középiskolai gyakorlattal szemben kritikusabban nyilatkoztak a hallgatók, de ez részben abból is adódhat, hogy a tanár szakon tanulók magasabb pontszámmal és kedvezőbb családi háttérrel rendelkeznek, tehát lehet, hogy eleve kritikusabbak.

9. táblázat

A gyakorlati hellyel való elégedettség (ötfokú skála)

	A fogadó gyakorlati hely támogató környezetet biztosított a gyakorlatvégzéshez.	A szakmai gyakorlat segítette a pályán való (későbbi) elhelyezkedéssel kapcsolatos döntésemet.	A szakmai gyakorlat fejlesztette a jövőbeni munkámhoz szükséges gyakorlati készségeket.
nem akar tanár lenni vagy nem tudja	4,49	3,80	4,21
tanár akar lenni	4,69	4,41	4,53
összesen	4,61	4,18	4,41

Amennyiben viszont az elhelyezkedési szándékokat magyarázó faktorokat vesszük, a gyakorlati hellyel való elégedettség és ezek közül is leginkább az, hogy mennyire ítéli meg a hallgató, hogy a gyakorlat segítette a pályán való későbbi elhelyezkedéssel kapcsolatos döntését, szignifikáns összefüggést mutat a pedagógusként való elhelyezkedés hajlandóságával. Egy olyan multinomiális regressziós modellt építettünk, ahol a magyarázni szánt változó az elhelyezkedés valószínűsége (igen, nem, bizonytalan) és a magyarázó tényezők közé emeltük a szakot (tanár szakos vagy nem), a gyakorlati hellyel való elégedettséget, a szülők végzettségét (diplomás, érettségizett vagy ennél alacsonyabb), a bekerülési pontszámot és az elvárt fizetést. E két utóbbi változó – bár a modellben nem szerepel szignifikánsan, de – növelte a modell magyarázóerejét. A modell magyarázóereje nem túl erős (Nagelkerke pszedo $R^2_{\text{négyzet}}=0,232$), de a gyakorlattal való elégedettséggel találjuk a legnagyobb kapcsolatot. A gyakorlattal való elégedettség majdnem a felére csökkenti annak az esélyét, hogy valaki ne akarjon pedagógusként elhelyezkedni vagy elbizonytalanodjon ebben a szándékában. Ezenfelül a férfiak majdnem négyszer akkora eséllyel nem lépnek végzés után a pályára, mint a nők, valamint a diplomás apák gyermekeihez képest a többiek jóval kisebb arányban bizonytalanodnak el a pedagógusi pályában. Más modellben pedig az alacsonyabb végzettségű anyák hatása is hasonló. Ez azt mutatja, hogy az alacsonyabb végzettségű szülők gyermekei számára a pedagógusszakma egyfajta felemelkedést jelent, ezért őket kevésbé rettentí el az alacsonyabb fizetés és kedvezőtlenebb munkakörülmények, mint az iskolázottabb családokból jövőket. A férfiak számára jól láthatóan a pedagóguspálya nem elég vonzó (ők egyébként is elsősorban a tanár szakon vannak). Ez egybecseng azokkal a kutatásokkal, amelyek azt mutatják, hogy a pedagógusbérek emelése sem tudta vonzani a férfiakat, mert a bér még így is elmarad attól, amit más pályákon meg tudnának keresni. A gyakorlati hellyel való elégedettség erőteljes hatása visszaigazolja a tanárképzésben dolgozók benyomását a hosszúgyakorlat kedvezőtlen hatásáról. Ugyanakkor vegyük észre, hogy a hallgatók a támogató környezetet és a gyakorlati készségeik fejlesztését nem kérdőjelezik meg (ez a két elem nem is volt szignifikáns része a modellnek), kifejezetten az elhelyezkedéssel kapcsolatos döntéseiket befolyásolta a gyakorlati képzés negatívan. Ez arra utal, hogy nem maga a gyakorlat volt elrettentő, hanem valószínűleg inkább a szembesülés a pedagógusi világ körülményeivel, az iskolák munkahelyi világával. A hallgatók a pedagógusképzésbe lépéskor is valamennyire tisztában voltak az alacsony bérekkel, de szembesülve a gyakorlat valóságával – ahol nagy valószínűséggel az esetleges tanárihiány miatt gyakran teljes munkaerőként alkalmazták őket –, a kedvezőtlen ár-érték arány elbizonytalanítja őket és néhányukat már a végzés előtt is a pálya elhagyására készteti.

10. táblázat

Az elhelyezkedésre ható tényezők (multinomiális lineráris regresszió) N=231

		B	Std. Error	Wald	Sig.	Exp(B)
Nem akar pedagógusként elhelyezkedni (0)	Intercept	-3,356	2,941	1,302	0,254	
	A szakmai gyakorlat segítette a pályán való (későbbi) elhelyezkedéssel kapcsolatos döntésemet. (ötfokú skála)	-0,504	0,222	5,161	0,023	0,604
	Elvárt fizetés	0	0	1,281	0,258	1
	Mennyi volt a felvételi pontszámod?	0,007	0,006	1,519	0,218	1,007
	Óvodapedagógus, tanító, gyógypedagógus szak (0)	-0,391	0,587	0,444	0,505	0,676
	Tanár szakos (1) referencia					
	Férfi (0)	1,366	0,558	6,004	0,014	3,921
	Nő (1) referencia					
	Nem érettségizett anya (0)	-21,085	0	.	.	6,96E-10
	Érettségizett anya (1)	0,149	0,523	0,081	0,776	1,16
	Diplomás anya (2) referencia					
	Nem érettségizett apa (0)	-0,086	0,675	0,016	0,899	0,918
	Érettségizett apa (1)	0,265	0,628	0,179	0,672	1,304
	Diplomás apa (2) referencia					
Még nem tudja, bizonytalan (1)	Intercept	2,268	1,802	1,583	0,208	
	A szakmai gyakorlat segítette a pályán való (későbbi) elhelyezkedéssel kapcsolatos döntésemet. (ötfokú skála)	-0,558	0,158	12,393	0	0,573
	Elvárt fizetés	0	0	0,006	0,941	1
	Mennyi volt a felvételi pontszámod?	-0,001	0,003	0,049	0,825	0,999
	Óvodapedagógus, tanító, gyógypedagógus szak (0)	0,06	0,361	0,027	0,869	1,061
	Tanár szakos (1) referencia					
	Férfi (0)	0,675	0,44	2,358	0,125	1,965
	Nő (1) referencia					
	Nem érettségizett anya (0)	0,089	0,502	0,032	0,859	1,093
	Érettségizett anya (1)	0,397	0,39	1,04	0,308	1,488
	Diplomás anya (2) referencia					
	Nem érettségizett apa (0)	-1,112	0,436	6,499	0,011	0,329
	Érettségizett apa (1)	-0,908	0,446	4,143	0,042	0,403
	Diplomás apa (2) referencia					

Referenciaérték: elhelyezkedne pedagógusként (2)

Megjegyzés: az elemszám csökkenését az okozza, hogy aki nem volt gyakorlaton, az nem került bele, illetve az sem, aki nem emlékezett a felvételi pontszámára.

A pedagógushallgatók kereseti elképzelései

Azoknak, akik nem akarnak pedagógusnak menni, a fizetési elvárásaik valamivel magasabbak, mint azoké, akik elhelyezkednének, de ez a különbség nem nagy és nem szignifikáns. Ez is arra utal, hogy nem önmagában az alacsony bér taszítja el a fiatalokat a pályától, hanem inkább az alacsony ár-érték

arány, vagyis a munkahelyi körülmények és a munka jellege, amivel a gyakorlaton szembesülnek leginkább.

11. táblázat

Az elvárt fizetés (átlag, medián) az elhelyezkedési szándék szerint, N=563

	Elvárt fizetés (átlag)	Elvárt fizetés (medián)	N
Nem akar pedagógusként elhelyezkedni	326 750	300 000	46
Még nem döntötte el	317 367	300 000	150
Pedagógusként akar elhelyezkedni	305 259	260 000	367
Összes	310 241	270 000	563

Azok, akik pályára lépnének, 250 ezer forintot említettek legtöbbször (módusz) elvárt bérként, míg azt gondolják, hogy egy százassal kevesebbet, 150 000 forintos bért fognak kapni (itt a módusz és a medián megegyezik), míg a valós kezdőkeresetüket csak 164 000 körülre taksálják. (Az átlag, 305 ezer körül van, ez azért magasabb, mert vannak kiugróan magas értékek, éppen ezért a módusz és a medián jobban elárulja a valóságot.)

12. táblázat

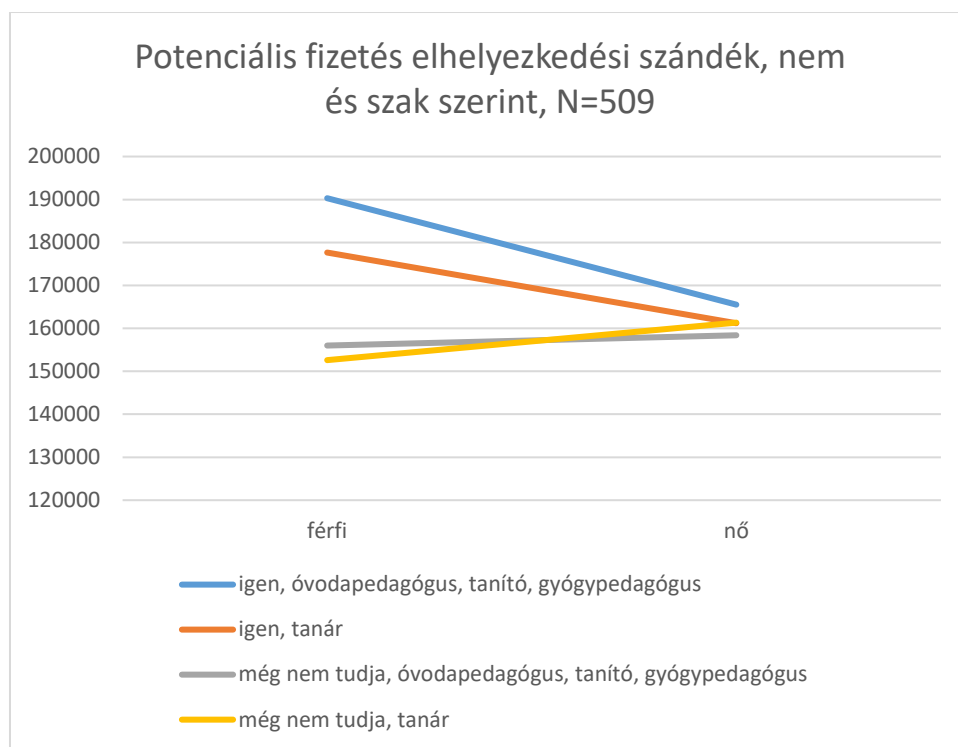
A potenciális és az elvárt fizetés a bizonytalanok és a biztosan elhelyezkedők körében, N=517

	Pedagógusként szeretne elhelyezkedni		Bizonytalan		Összesen	
	potenciális fizetés	elvárt fizetés	potenciális fizetés	elvárt fizetés	potenciális fizetés	elvárt fizetés
Átlag	166 311	305 259	158 459	317 367	164 029	308 772
Szórás	42 878	220 502	34 716	274 079	40 797	237 084
Medián	150 000	260 000	150 000	300 000	150 000	270 000
N	366	367	150	150	516	517

Az eloszlás (szórás) azt mutatja, hogy a vágyott keresetek jóval nagyobb határok közt oszlanak el, míg a valós kereset jól tükrözi vissza a pedagógus-bértábla előírásait. Ez alapján az is látszik, hogy nagyobb rugalmasság is elképzelhető lenne a bérezésben, valamint hogy a szakszervezet által javasolt 100 ezer forintos gyakornoki ösztöndíj lehet, hogy valóban ösztönző lenne a pályán maradáshoz.

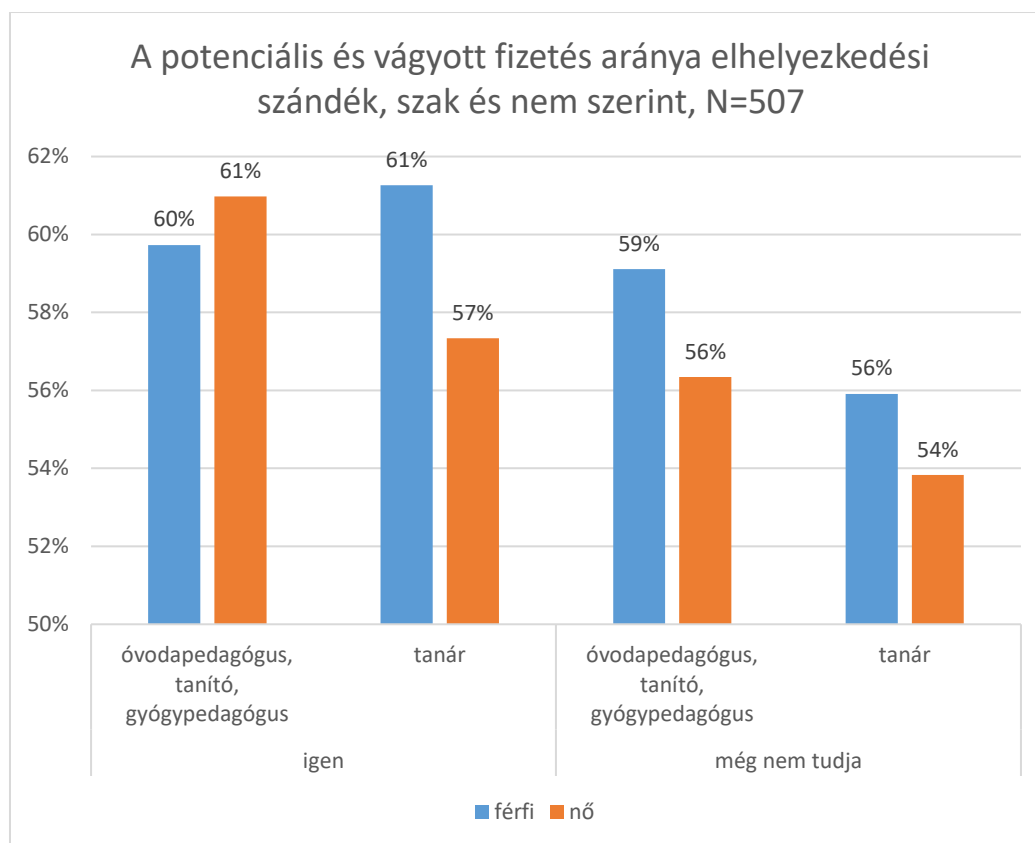
Míg az elvárt keresetek terén nem találtunk szignifikáns összefüggéseket, addig a potenciális fizetés terén szignifikáns eltérések találhatók. A potenciális keresetek terén a férfi hallgatók körében jóval nagyobb eltéréseket találunk. Ráadásul nemek szerint furcsaságként azt tapasztaljuk, hogy a pedagógusként elhelyezkedni akarók közt a nem tanár szakos hallgatók magasabb béreket látnak, mint a tanár szakosok, a férfiak magasabbat is, mint a nők. A bizonytalanoknál viszont nincs különbség a két szak között a potenciális fizetések megítélésében, viszont itt a női hallgatók esetében magasabb béreket kapunk, mint a férfiak esetében.

16. ábra

Habár a vágyott keresetek nagymértékben szóródnak, ezek mögött nem találtunk olyan változókat, amelyek szignifikánsan magyarázták volna ezt. Ugyanakkor a vágyott és a valós bérek közötti különbség esetében már találtunk szignifikáns kapcsolatokat. Alapvetően azt látjuk, hogy minél nagyobb a távolság a vágyott és a valós bérelképzelések között, annál inkább bizonytalanra válik a hallgató a jövőjét tekintve. Az elhelyezkedni akaró nem tanár szakos női hallgatók úgy becsülik, hogy megkapják a vágyott fizetés hatvan százalékát, a bizonytalanok csak az 56 százalékát. Az elhelyezkedni vágyó férfi tanár szakos hallgatók esetén a potenciális fizetés a vágyott 61 százaléka, a bizonytalanok esetében csak 56 százaléka. Úgy tűnik, ez a hatvan százalék egy bűvös határ, ha a potenciális bér és a vágyott bér közötti arány ez alá esik, ez megemeli a pályaelhagyás valószínűségét.

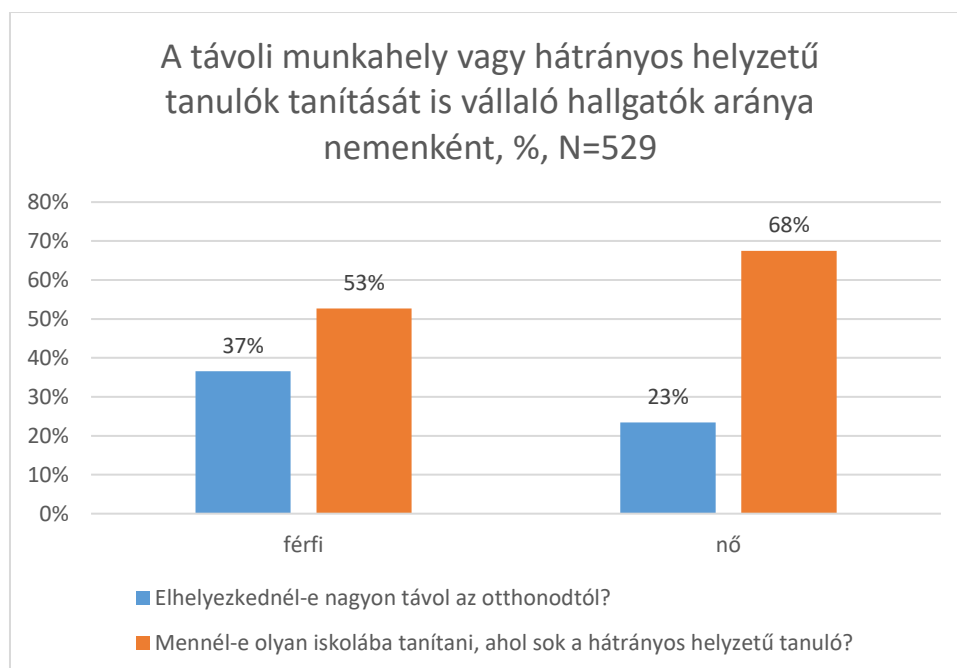
17. ábra

A pályára lépést ösztönző faktorok és ezek struktúrája

Olyan szinte nem volt, aki azt mondta volna, hogy semmi pénzért nem menne el pedagógusnak, de négy százalék azok aránya, akik semmi pénzért nem mennének el egy távolabbi iskolába és/vagy hátrányos helyzetű tanulókat tanítani. Ugyanakkor érdekes, hogy jóval kevésbé vonzó egy, a lakóhelytől távoli iskola, mint egy olyan, ami hátrányos helyzetű tanulókkal van tele. A hallgatóknak csak egynegyede helyezkedne el távol az otthonától, míg mintegy kétharmaduk bevállalná a hátrányos helyzetű tanulók tanítását is. A nemek között is szignifikáns a különbség, a férfiak mobilabbak, de még ők is jobban hajlanak a hátrányos helyzetű tanulók tanítására, mint a lakóhelytől távoli munkahely választására.

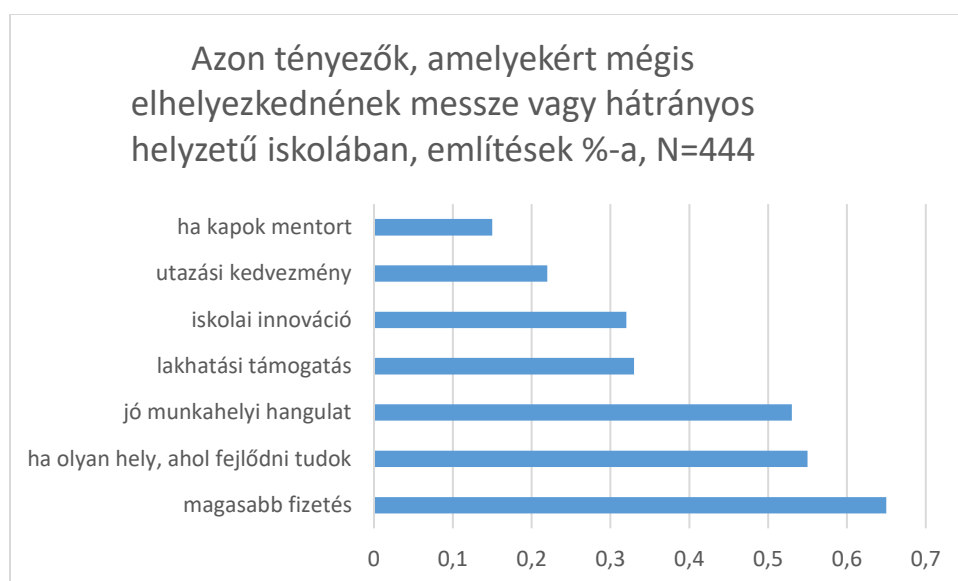
18. ábra

Azoktól, akik jelezték, hogy nem mennének messzebb a lakóhelyüktől vagy nem tanítanának hátrányos helyzetű tanulókat, megkérdeztük, hogy milyen tényezők ösztönöznék őket mégis arra, hogy ezt megtegyék. A legtöbben a magasabb fizetést említették (kétharmad), de majdnem ugyanilyen nagy arányban (több mint a felük) említették a jó munkahelyi környezetet és a szakmai fejlődés lehetőségét. Egyharmaduk jelölte a lakhatási támogatást és az iskolai innovációt is, egyötödük az utazási kedvezményt és 15% a mentort. Az egyéb megjegyzésben sokan jelezték, hogy a családjuk miatt nem költöznének.

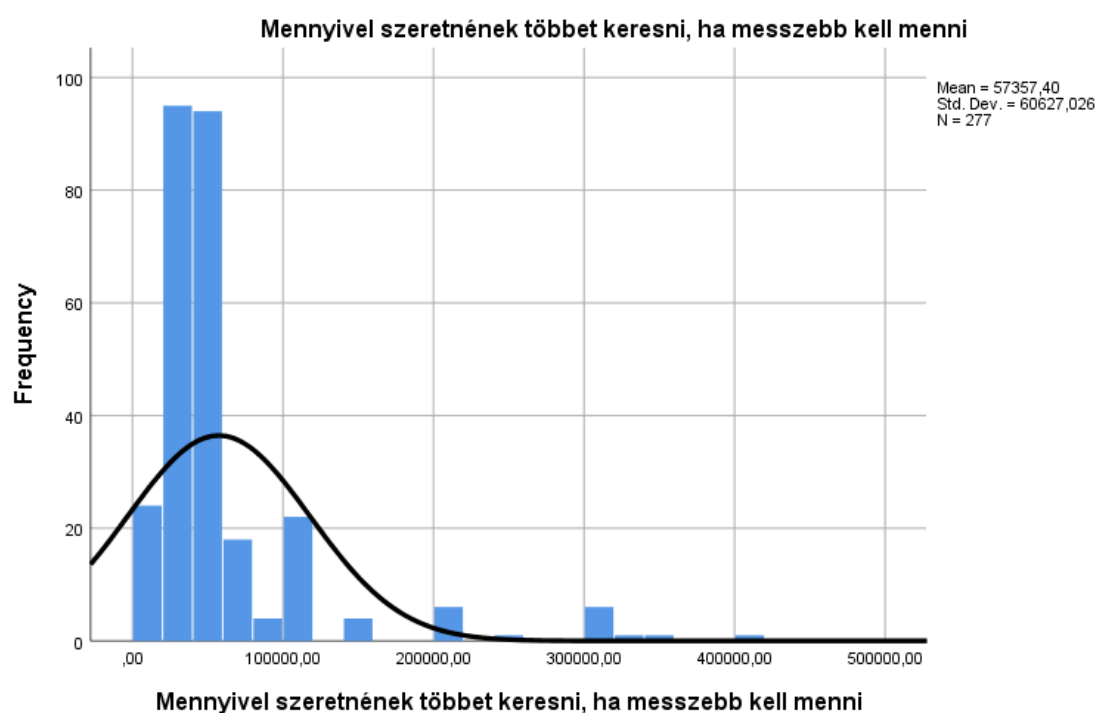
Nemre és szakra is érdekes eredmények jöttek ki. A lakhatási és utazási kedvezményt és iskolai innovációt jóval nagyobb arányban választották a nem tanár szakos férfihallgatók, vagyis úgy tűnik, ezekkel a faktorokkal esetleg több férfit is vonzani lehetne erre a területre. A tanár szakos női hallgatók viszont szignifikánsan nagyobb arányban választották azt az opciót, hogy egy olyan hely legyen, ahol fejlődni tudnak (de elsősorban azok, akik nem pedagóguscsaládból jönnek).

19. ábra

A fizetést átlagosan 57 357 forinttal kellene megemelni, hogy megmozduljanak, a medián 40 000 és a legtöbbet említett összeg 50 000 Ft. (Ez sem szak, sem nem szerint nem különbözött szignifikánsan.)

20. ábra

Amikor arra kértük a válaszadó hallgatókat, hogy osztályozzanak különböző szempontokat, aszerint hogy szerintük mennyire fontosak egy pályakezdő pedagógus számára, akkor négyes feletti értéket kapott (öt fokú skálán) a magasabb bér, a szakmai fejlődési lehetőség, az intenzív szakmai segítség, a mentor és a közlekedési támogatás.

13. táblázat

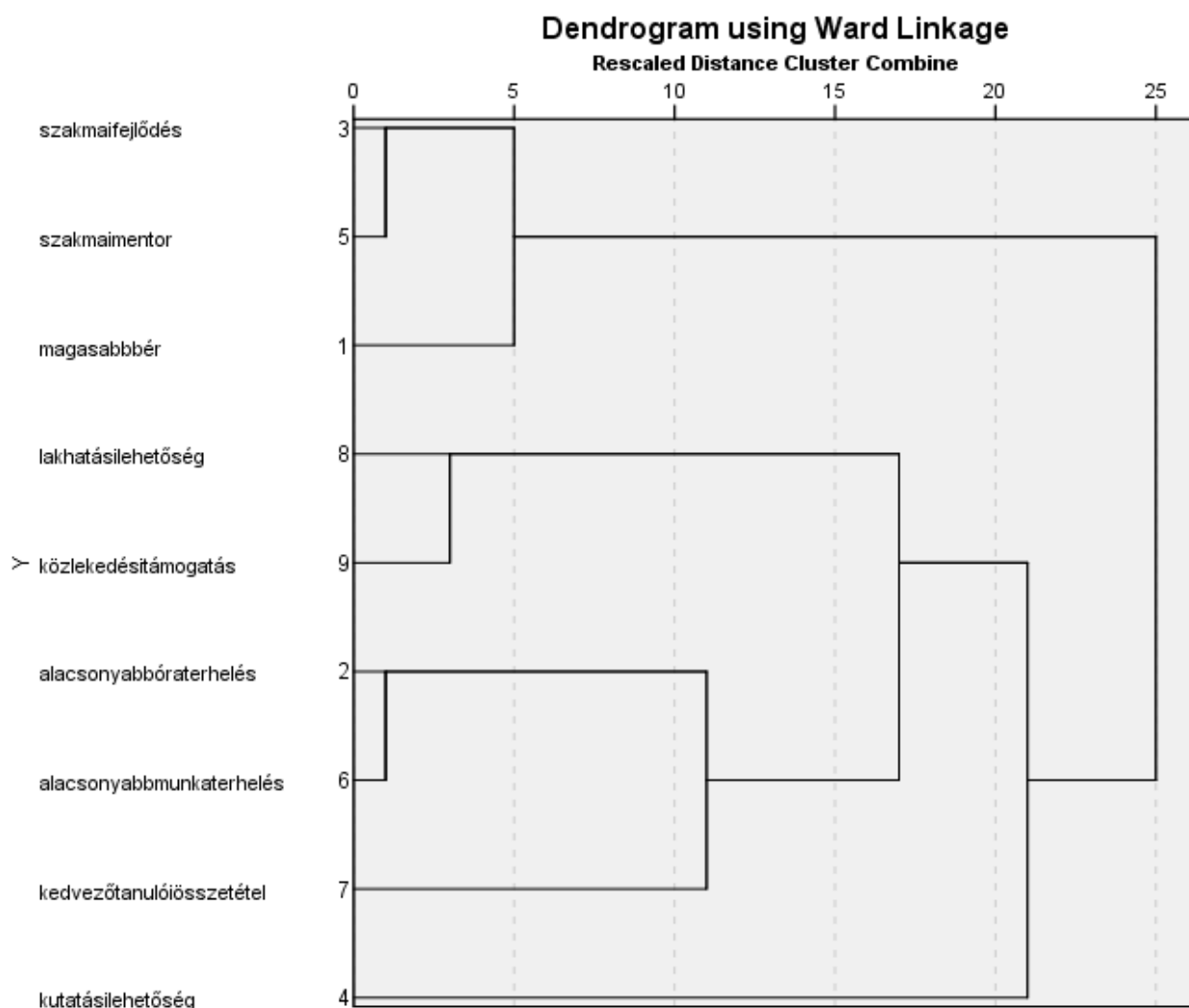
A pályakezdők számára fontos tényezők, ötfokú skála

Itemek	Átlag
magasabb bér	4,60
szakmai fejlődési lehetőség (továbbképzés)	4,29
intenzív szakmai segítség (mentor)	4,09
közlekedési támogatás	4,05
alacsonyabb munkaterhelés (pedagógiai asszisztensek és egyéb segítő szakemberek jelenléte)	3,72
lakhatási lehetőség	3,64
alacsonyabb óraterhelés	3,50
kedvezőbb tanulói összetétel	3,48
kutatási lehetőség (óratermi kutatás)	3,22

A pályakezdők számára fontos faktorokat többváltozós elemzéssel is megnéztük. A lineáris hierarchikus klaszterelemzés során jól láthatóan két külön csoportba kerülnek ezek a tényezők. Az egyik csoportot a szakmai fejlődés, szakmai mentor és a magasabb bér jelenti, míg a másik nagy kupacban találjuk egymáshoz közel a lakhatási lehetőséget és közlekedési támogatást, a terhelésre vonatkozó tényezők is szépen egy csoportba rendeződnek, és kicsit külön áll a kutatási lehetőség. Ez utóbbi érdekes módon éppen a szakmai fejlődéstől áll legtávolabb, ami arra utal, hogy a szakmai fejlődés és a kutatás a magyarországi pedagógushallgatók fejében elválik egymástól. Miközben a finnek nemzetközileg is elismert pedagógusképzése éppen hogy a munkájukra való reflektálást segítő kutatási elemekkel gazdagított, addig Magyarországon a szakmai fejlődést inkább a mentorált gyakorlati tevékenység és a ranglétrán való előremenetel jelenti.

21. ábra

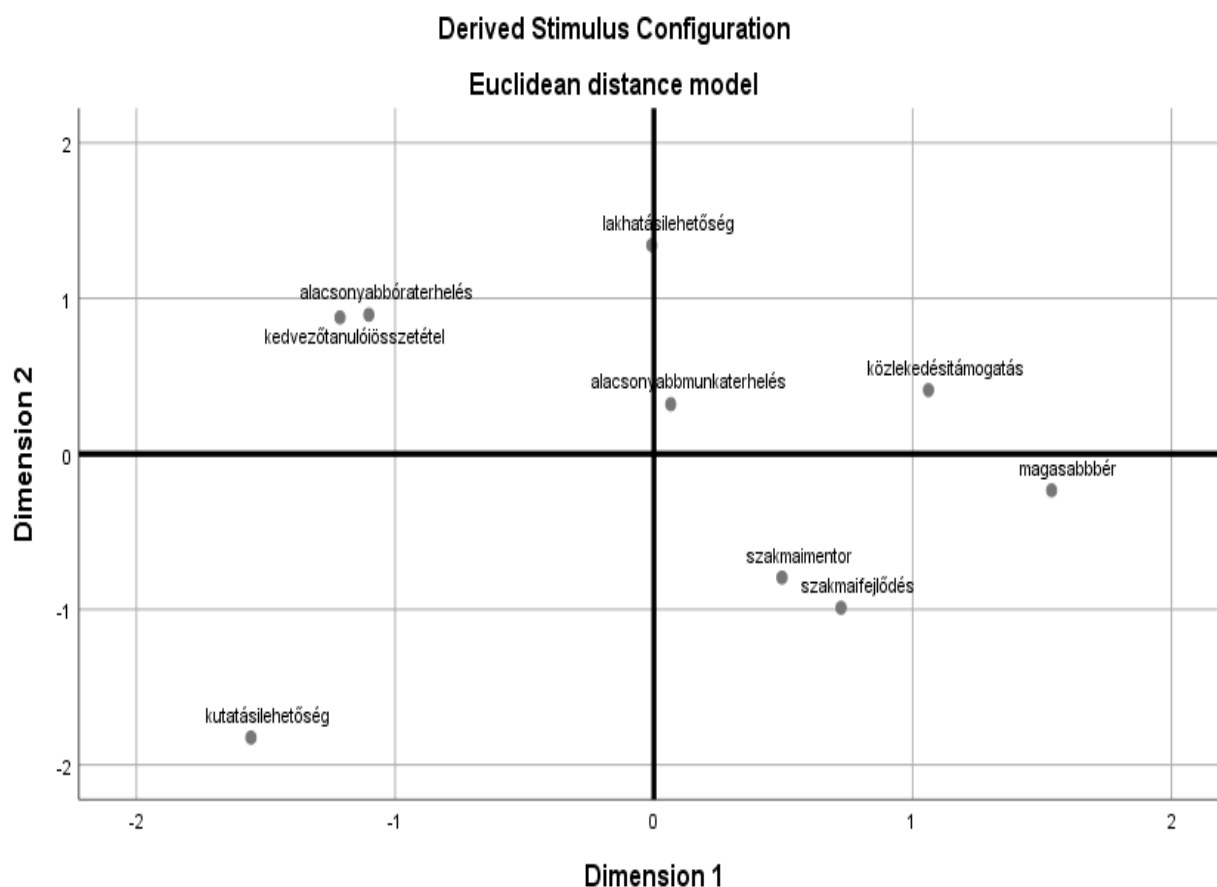
A pályakezdők számára fontos tényezők struktúrája a pedagógushallgatók osztályzása alapján (lineáris hierarchikus klaszterelemzés)

Ugyanezeket a tényezőket többdimenziós skálázás módszerével is csoportosíthatjuk. Itt két dimenzióban láthatjuk ezen tényezőket, ahol az egyik dimenzióban a két végpont a magasabb bér és a kutatási lehetőség, a másik dimenzióban pedig a lakhatási lehetőség és a kutatási lehetőség. Az egyik (vízszintes) tengelyen találhatjuk a jobb oldalon a többletjuttatásokat, míg a bal oldalon a terhek csökkenését. A függőleges tengelyen felül inkább a materiális ösztönzőket, míg alul a nem materiális, szakmai ösztönzőket. Az ösztönzők négy csoportja tehát: 1. materiális juttatások (bér, lakhatás, közlekedési támogatás), 2. materiális tehercsökkentés (óra és munkaterhelés csökkentése), 3. nem materiális, de juttatásokkal is járó szakmai fejlődés, mentorálás, 4. nem materiális, inkább terheket csökkentő, mint juttatásokkal járó szakmai fejlődés, kutatás.

22. ábra

A pályakezdők számára fontos tényezők struktúrája a pedagógushallgatók osztályzása alapján (többdimenziós skálázás, alscale)

Ugyanezen tényezőket faktorelemzés alá véve (főkomponens-elemzés) három jellegzetes, ún. faktornyalábot különíthetünk el, a szakmai fejlődés (és itt egy csoportba került a kutatás és továbbképzés, mentor), az alacsonyabb terhelés és a több juttatás csoportjait.

14. táblázat

A pályakezdők számára fontos tényezők struktúrája a pedagógushallgatók osztályzása alapján (faktorelemzés, főkomponens)

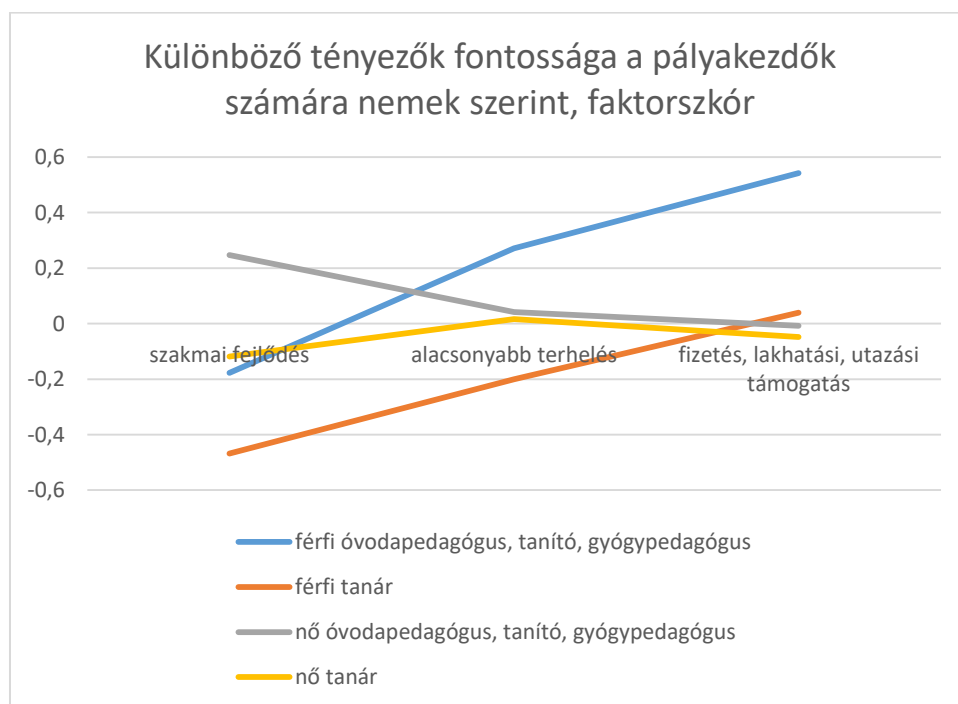
	Szakmai fejlődés	Alacsonyabb terhelés	Több bér és támogatás
szakmai fejlődési lehetőség (továbbképzés)	0,811		
kutatási lehetőség (óratermi kutatás)	0,785		
intenzív szakmai segítség (mentor)	0,681	0,237	
alacsonyabb óraterhelés		0,836	
alacsonyabb munkaterhelés (pedagógiai asszisztensek és egyéb segítő szakemberek jelenléte)	0,139	0,823	0,123
kedvezőbb tanulói összetétel		0,395	0,299
közlekedési támogatás	0,123		0,84
lakhatási lehetőség	0,104	0,119	0,806
magasabb bér	-0,222	0,164	0,413

Főkomponens-elemzés, megmagyarázott variancia 57%

A tanár és nem tanár szakos hallgatók két csoportja közötti különbségek

Amennyiben azt vizsgáljuk, hogy a pályakezdőket ösztönző tényezők három csoportja (faktornyalábok alapján) mennyire tűnik fontosnak a különböző tulajdonságokkal bíró pedagógushallgatók számára, akkor azt tapasztaljuk, hogy a férfiak számára a fizetés, mobilitást könnyítő támogatás, a nők számára a szakmai fejlődés tűnik fontosabbnak, míg a terheléscsökkenésről mindenki hasonlóan gondolkozik, itt nem találtunk szignifikáns különbségeket. Ha kontrollálunk a szakkal, akkor azt látjuk, hogy akár tanár szakos, akár nem, a férfiak számára fontosabb tényezők a bér és a lakhatási, és közlekedési támogatás. Ez azt is mutatja, hogy a férfiak jóval mobilabbak, míg a nők a hagyományos családi szerepbe beszorulva (ebbe erőltetve a jelenlegi hazai családpolitika által is) és bérköveteléseiket a magyarországi női bérezési viszonyokhoz igazítva (a várható keresetnél szignifikánsabban alacsonyabb bért mondtak a nők, szaktól függetlenül, mint a férfiak)¹ a szakmai fejlődés terén gondolják inkább megvalósítani magukat.

23. ábra

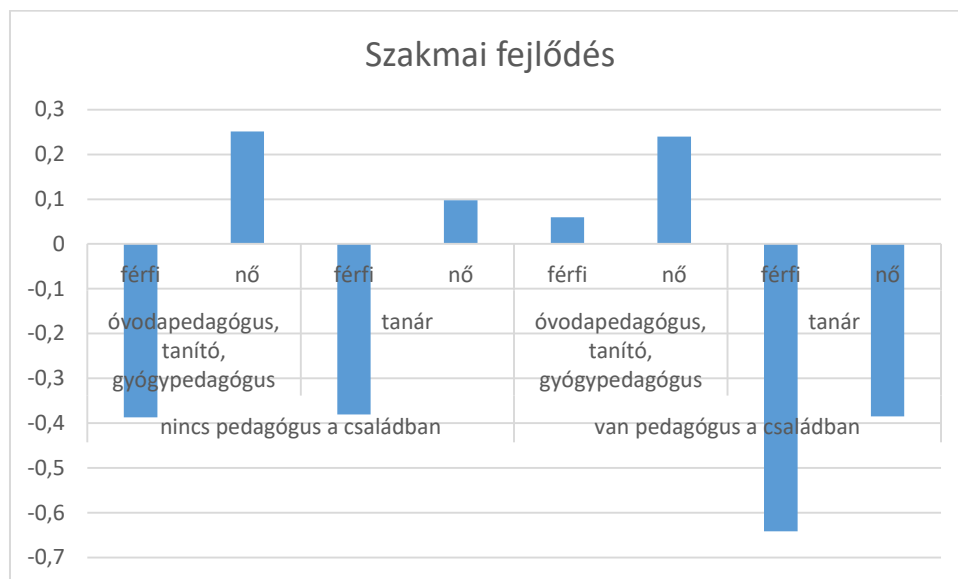

Ugyanakkor ez a szakmai fejlődési lehetőség is inkább a nem tanári szakos női pedagógushallgatók esetében volt pozitívan értékelt. A tanár szakos női pedagógushallgatók körében azok érzik ezt fontosnak, akiknek nincs a családjukban pedagógus. Az a tény, hogy a pedagóguscsaládból jövő tanár szakosok számára a szakmai fejlődés nem igazán fontos a pályakezdő számára, talán azt tükrözi, hogy számukra kevésbé jelent valódi mobilitást a szakma, sőt talán a szülőkhöz képest még inkább romlást látnak.

24. ábra

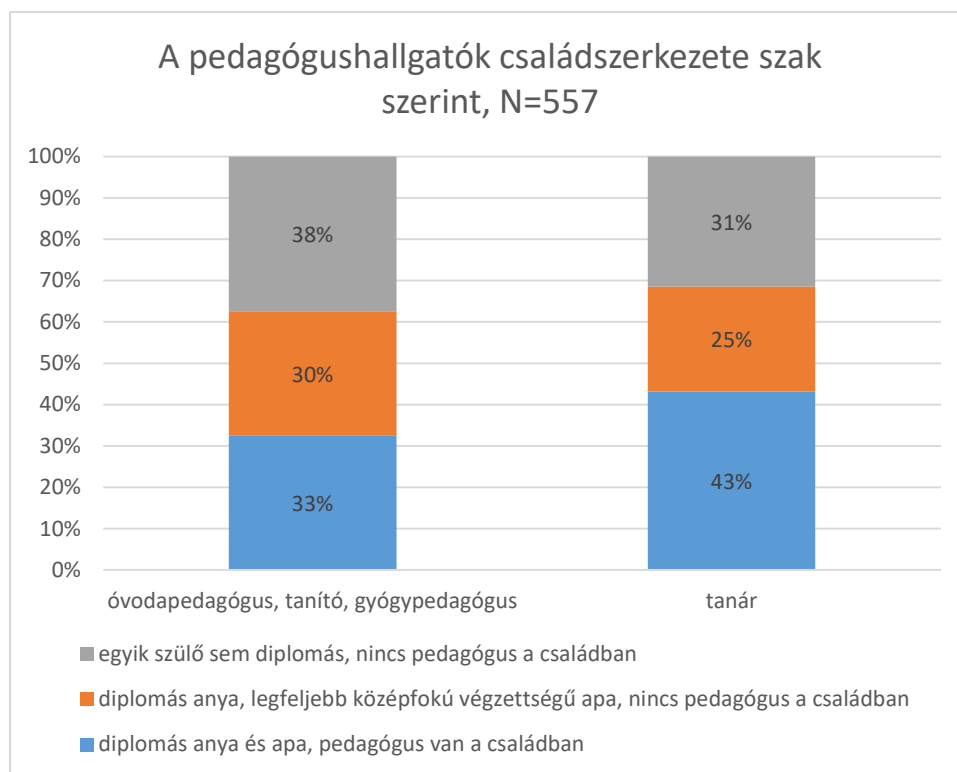
¹ A férfiaknál várható tanári bér 179 000, nem tanári 170 000, a nőknél tanári 164 000, nem tanárinál 161 000 Ft.

A szakmai fejlődés faktornyaláb értéke nem, szak és aszerint, hogy van-e a családban pedagógus (faktorszór)

Ezt támasztja alá a pedagógushallgatók szakonként eltérő családi háttere. A szülők iskolai végzettsége és a pedagógus családtag változók alapján klaszterelemzéssel (K-means) három csoportot tudtunk elkülöníteni. Az egyik csoport, ahol egyik szülő sem diplomás és nincs pedagógus a családban, ilyen családból jön a válaszoló pedagógushallgatók 34 százaléka. A másik családtípus, ahol az anya diplomás, az apa nem és nincs pedagógus a családban, ilyen családból jön a hallgatók 28 százaléka. Jellemzően azokban a családokban, ahol van pedagógus, mindkét szülő diplomás, ilyen családból jön a hallgatók 38 százaléka. Ez az arány egyben azt is mutatja, hogy erős a családi minta hatása, vagy inkább a tehetetlenségi nyomatóka, hiszen csak a hallgatók 10 százaléka jelezte, hogy valamilyen példát követve szeretne a pályára lépni. Ez utóbbi családokból jövők közt szignifikánsan több a tanár szakos hallgató. A hallgatók két csoportja több dimenzióban is jellegesen szétválik, mint láttuk. A túlnyomórészt lányokból álló óvodapedagógus, tanító és gyógypedagógusi hallgatói csoport számára a fő motivációt a gyerekszeretet jelenti és a pályára állási hajlandóságuk is nagyobb, mint a tanár szakosoké. A kevésbé iskolázott és nem pedagógusi családból jövő lányok számára valószínűleg ez a pálya valódi mobilitást jelent. Ezzel szemben a hivatástudatból pályára lépő tanár szakos hallgatók azok, akik szembesülve a gyakorlatban az áhított – és valószínűleg a szüleik által még pedagógusként jobban megélt – autonóm értelmiségi lét hiányával, sokkal kritikusabbak és nagyobb arányban bizonytalanodnak el a pályát illetően.

25. ábra

Melléklet: A hallgatók hangja

„A tanárhiány orvoslása hazánkban most olyan, mint amikor a törött kézre nem gipszet teszünk, hanem betekerjük szikszalaggal jó lesz az így alapon. És ha sokáig hagyjuk fenn, egy torz, soha meg nem javítható csontforradást kapunk, amit már semmivel sem lehet helyre rakni.”

A hallgatókban nagyon nagy a feszültség. Ez tetten érhető az utolsó nyitott kérdésre adott válaszaikban. Itt meg akartuk teremteni az esélyét, hogy ha valami még bennük maradt, azt elmondhassák, és többen éltek is ezzel a lehetőséggel. A válaszok nagyon jól illusztrálják azokat a problémákat, amiről a kvantitatív elemzés is szól, ezért itt a legérdekesebb megjegyzéseket közzétesszük. A kérdőív elsősorban az elhelyezkedés szándékát és az azt segítő tényezőket próbálta feltárni, nem volt cél magának a pedagógusképzésnek az értékelése, ugyanakkor a válaszokból kiderül, hogy nem pusztán a gyakorlati képzéssel, de magával az elméleti képzéssel is gond van. A legnagyobb probléma, hogy túl elméleti és hosszú, ami nincs arányban sem a valódi feladatokkal az iskolában, sem a fizetéssel.

„A képzés ebben a formában teljesen ellehetetleníti a tanulást és a motivációt”

„Szerintem a legjobban az segítene, ha sokkal gyakorlatorientáltabb képzésünk lenne, hiszen először harmadévből jutottam ki gyakorlatra, mindössze 4 órára. Ez nagyon kevés, főleg a gyógypedagógia területén lenne kifejezetten szükség az állandó gyakorlatra és a gyerekek közelségére.”

„Összesen 4 félévnyi gyakorlatunk volt, ebből 3-at általános iskolában, majd a negyediket a külön kérésre szerencsére középiskolában (gimnáziumban) tölthettem. Úgy gondolom, van még mit átgondolni a szakos képzésekkel kapcsolatban, mert sok esetben túlzottan hasonlítanak az adott szak

alapképzésére, így sok olyan információt kell megtanulnunk, melyekre semmi szükségünk nem lesz, míg a számunkra fontos ismeretanyagok néhol igencsak hiányosak. A pszichológia, pedagógia tárgyak nagyon tetszettek.”

„A gyakorlati helyszín és gyakorlatvezető szerintem az egyik legfontosabb személy a diákok életében, aki meghatározhatja azt, hogy az utolsó pillanatban meggondoljuk-e magunkat! A gyakorlatvezetőn áll vagy bukik, hogy 5-6 év egyetemi kitűnő végzés után kapunk-e egy kis motivációt vagy támogatást abban, hogy kezdő tanárként megbizonyosodjunk arról, hogy alkalmasak vagyunk-e erre a pályára. Én több helyen gyakorlatoztam, és az első gyakorlatvezetőm tett arról, hogy az utolsó évem első negyedében kukába dobjam az egészet, és azt mondjam, soha nem fogok tanítani! Szerencsére egy másik gyakorlatvezetőm visszaadta a hitemet, de ha nem vagyok ebben a szerencsés helyzetben, akkor biztosan nem a pályán helyezkednék el a jövőben. A módszertantanárok sok mindent adhatnak a kezünkbe, de ami igazán fontos, az a tanteremben az osztály előtt zajlik!”

„A tanári képzést is át kellene gondolni, sokkal gyakorlatorientáltabbá tenni. Nem a töltelékanyagokat tanítani, hanem inkább azokra fektetni a hangsúlyt, amelyek által jobb tanárokká válhatunk.”

„Alapvetően a tanárképzés nagy problémája, hogy a képzés túlságosan hosszú, és a hangsúlyok eltolódtak. Túlságosan nagy a hangsúly a diszciplináris ismereteken, és főleg kutatói a megközelítés. Ezzel szemben a pedagógiai-pszichológiai ismeretek és fejlesztések aránya jóval alacsonyabb. Ugyanakkor a gyakorlatok száma és ideje is eltúlzott. Feleslegesnek tartok egy közösségi, két rövid tanítási és egy egybefüggő hosszú tanítási gyakorlatot. Meglátásom szerint a rövid tanítási gyakorlatok kellő támpontot és tapasztalatot adnak azon hallgatók számára, akik később a tanári pályán képzelik el a jövőjüket. Arról nem is szólva, hogy a hosszú tanítási gyakorlat mellett egyetemi órákat látogatni, szakdolgozatot és portfóliót írni rendkívül megterhelő feladat.”

„Az utolsó félévem a gyakorlaton, így az egyetemen is. Rengeteg sérelmem van, amit a tanárképzés alatt szenvedtem és szenvedtünk el. Az egész rendszer rossz, ahogy van. Egyszerűen nem éri meg tanárnak tanulni. A képzés is problémás, a módszertani képzés hiányos, a mentorok nem megfelelőek. És akkor az alacsony presztízsről ne is beszéljünk.”

„Hiányolom a jó pedagógusokat, akiktől tényleg lehet tanulni. Nem tartom jónak a felsőoktatást pedagógus szemmel, hiányzik itt is az igazán jó tanár. Ez pedig azért lenne fontos, hogy mi magunk is motiváltabbak legyünk és tényleg szeressünk is megmaradni ezen a pályán. Nagyon ritka ma már az igazán jó tanár a felsőoktatásban is, aki tud is tényleg tanítani!!! Konkrétan azt hiányolom, hogy a lényegét nem tanítják meg, hogy hogyan is lehet egy pedagógus jó tanár.”

„Az osztatlan tanárképzésben részt vevő hallgatók motiváltsága az évek alatt sajnos folyamatosan csökken, mert az osztatlan képzés – mely 7 éve elérhető – struktúrája a mai napig nem megfelelő. A diákok azzal a céllal jelentkeznek, hogy tanárok legyenek, tanítsanak, azonban éles tanítási helyzetbe csak az 5. évben kerülnek. Ezt azzal indokolják, hogy a tanításhoz szükséges a megfelelő szakmai képzettség, amivel teljes mértékben egyetértek, viszont a képzésben előforduló tantárgyak nem a közoktatásban szereplő anyag, emelt szintű tananyag magas szintű elsajátítását segítik, hanem arra épülő, felsőbb szintű tudást adnak. Szükség lenne olyan órákra, melyek a középiskolás tananyag frissen tartását segítenék, de az egyetemi szintű tananyaggal bőven leterhelte válnak a hallgatók.”

„Véleményem szerint sokkal több olyan pedagógiai vonatkozású témát kellene megismerniük az egyetemi hallgatóknak, amely a pedagógusi pályán elősegíti a gördülékeny boldogulásukat. Nagyon sok olyan felesleges dolgot megtanítottak nekünk, azzal ellenben, ami a valóságban előfordul velünk és sok esetben váratlanul ér minket. Sokkal több olyan módszertani segédletet, eszközöket, kellékeket,

órávázlatokat kellene megismernünk, amelyek elengedhetetlen fontosságúak egy fiatal pályakezdő pedagógus részére.”

„Úgy gondolom, a tanárképzés komoly reformokra szorulna. A képzésünkben igen csekély hangsúlyt kap a gyakorlati oktatás. (Mielőtt elkezdtem a rövid gyakorlatot, csak egy tanórát tartottam, azt is párban. Mindezt 4 év alatt... A hospitálások száma is csekély, „alig látunk élő gyereket”.) Továbbá általában azokat az előadásokat látogatjuk, amelyeket az alapszakosok, így nagyon gyakran számunkra felesleges vagy túl részletes követelményeket támasztanak elénk. Máskor pedig épp a lényeg marad ki. (Pl.: részletesen tanulhattam történelemből egy-egy ország történetét a jelenkorban, de senki nem tanította meg nekünk a világháborúkat vagy a világválságot. Irodalomból sok izgalmas és jelentős művel találkoztam, de ez igen ritkán van átfedésben a középiskolai kánonnal.) Ha egy oktató figyelembe veszi, hogy az óráján az alapszakosok mellett sok-sok tanáris is részt vesz, és ehhez igazítja a tematikát, szinte meghatódunk... Ha viszont így tesz, előfordulhat, hogy a BA-sok igényeit hanyagolja el. Tudom, hogy nehéz lenne teljesen szétválasztani a két képzést, de hatékonyabb követelményrendszerre volna szükségünk, hogy biztosabb szakmai tudással mehessünk ki a gyakorlatra.”

„Véleményem szerint túl hosszú az osztatlan tanári képzés, hiszen 25 évesen a létminimum körüli fizetéssel – értelmiségiként – lehetetlen lesz önálló életet kezdeni. A gyakornoki éveket a csökkentett fizetéssel megalázónak tartom az előbbi okok miatt. Sok tehetséges és elkötelezett fiatal hagyja ott már az egyetemi képzést is a kilátástalan jövő miatt. Engem is csak a szilárd erkölcsöm és hivatástudatom tartanak itt, egyelőre.”

„Az online oktatás katasztrófa, értelmetlen időpazarlás mindkét fél részéről. Szakmailag, pedagógiailag semmit sem fejlődtem az online oktatás alatt, pedig szeptembertől nekem ki kell állni a porondra teljes értékű tanárként. Az egyetem hozzáállása is több mint bicskanyitogató, de a ...-tól már megszokhattuk ezt az elmúlt évek során. Remélem, soha többé nem lesz részem online oktatásban.”

„A jelenlegi törvényi szabályozás nem teszi lehetővé a speciális területeken a megfelelő felkészítést. Vannak olyan területek, amelyek nem közismereti tanárszakok, ugyanakkor a kurzusaink a középiskolai oktatásra készítene fel. Örölnék több szakmódszertani kurzusnak, kevesebb „töltelék” tárgynak. Jó lenne a több gyakorlat is, kifejezetten online is, hiszen a 21. században ez fontos terület szerintem.”

„Elegem van. Átgondolatlan a képzésünk, iszonyatosan magasak már az egyetemi óraszámok is úgy, hogy a módszertan és a szaktárgyi ismeretek nem kapnak megfelelő hangsúlyt, illetve szimplán szarul oktatják őket. Nem az egyetemi tanárságot kritizálok, hanem a felsőoktatást, illetve azon belül az osztatlan tanárképzést.”

„A képzés ebben a formában teljesen ellehetetleníti a tanulást és a motivációt. 0–1–2 kredités órákból 30 kreditnél is általában 13-14 órája van a hallgatónak/félév, és az 5. évben van olyan óra, ahol 4. alkalommal vesszük majd nem ugyanazt az anyagot. A szakmai fejlődés minimális, az óraszám ellehetetleníti az egyetem melletti munkavállalást, majd miután 5 évig (+1) jár egyetemre az ember, semmi megbecsülést nem kap, ha tanárként helyezkedik el.”

„Nem tartom korrektnek, hogy a diploma megszerzéséhez egy mesterszakos szintű szakdolgozat és egy legalább ilyen terjedelmű, de inkább még hosszabb portfólió elkészítése, majd mindkettő megvédése is szükséges, ahogy azt sem, hogy mindkét szakunkból és mindkét szakhoz külön módszertanból, így összesen 60 tételből kell záróvizsgát tennünk, ami más záróvizsgákhoz képest irreálisan sok (más mesterképzéseken is maximum a felét, 30 tételt várnak el). Ráadásul ezekre papírforma szerint a 2 nagy gyakorlatunk ideje alatt kellene felkészülnünk, ami alatt (főleg, ha mindkettő távoktatásban folyik) egyszerűen nincs kapacitásunk mindkét dokumentumot rendesen elkészíteni és felkészülni az

államvizsgára is. A képzés idejét is sokallom, úgy gondolom, ha kimaradnának azok a tárgyak vagy anyagrészek, melyekre tanárként semmi szükségünk nem lesz, és jobban össze lenne szedve, amire igen, úgy akár egy évvel is kevesebb ideig tarthatna a képzés. Összességében úgy gondolom, egyáltalán nem ér meg 6 évet és ennyi munkát ez a végzettség ezekkel a további lehetőségekkel. Az ember egy orvos- vagy jogászdiplomáért még végigcsinál 6 évet, de egy tanári diplomáért, ami jelenleg ilyen borzasztóan keveset ér, ez sajnos irreálisan sok.”

„Azért nincs elég és jól képzett pedagógus, mert a tanárképzés színvonala minősíthetetlen. Ezzel kellene először kezdeni valamit. 5 évig tanuljuk a semmit, hallgatjuk, hogy »vannak módszerek«. Utána szinte semmi tapasztalattal bedobnak minket egy gyakorlati évbe. Felesleges hat év ahhoz, hogy olyanoktól tanuljunk, akik nulla percet töltöttek el a közoktatásban és fogalmuk sincs, hogyan kell egy órát megtartani. Csak azért, mert mindenféle doktor és habil tanít nekünk szakmai tárgyakat, nem lesz semmi fogalmunk arról, hogy hogyan kell tanítani. Nevetséges ez az egész képzés, ez még senkinek sem tűnt fel? A gyakorlatra kellene nagyobb hangsúlyt fektetni és olyan tanárokat bevonni, akiknek tényleg van tapasztalata az oktatásban. Semmi sem fog változni, amíg a tanárképzés színvonala nem javul, közben fogynak a tanárok, csak a legalulképzettebbek állnak munkába, akiket még egy irodai pozícióba sem vennének fel, ördögi kör ez így. A másik, hogy annyira alacsony a színvonal, hogy valószínűleg az egyetemi tanárainkat sem vennék fel még egy irodai pozícióba sem.”

Az alacsony fizetés különösen érzékenyen érinti a családalapítás előtt álló fiatalokat. Nem véletlen, hogy a tanári pályát női hobbiként fogják fel, ahol az alacsony fizetést majd a férj magasabb fizetése ellensúlyozza. Itt tetten lehet érné a női szerepekről vallott társadalmi felfogás és a 21. századi kihívásoknak megfelelő modern, autonóm értelmiségi pálya iránti igény közötti feszültséget.

„Tanárnak lenni drága hobbi, válasszatok gazdag férjet magatoknak!”

„Levelező szakos, másoddiplomás képzésben veszek részt. Tanító az alapvégzettségem, amellyel sikerült is elhelyezkednem. Viszont az alacsony bérből nem tudnék színvonalasan önállóan megélni, gyereket nevelni, ha nem lenne mellettem a férjem. Hiába élem meg hivatásnak a szakmát, elhagytam volna már a pályát, ha nem lennék szerencsés.”

„Kiemelt figyelmet javaslok fordítani arra a tényre, hogy a gyerekek oktatása, nevelése a legeslegfontosabb befektetés egy-egy közösség vagy nemzet jövőjébe. A pedagógusbérek jelenleg a béka ....-e alatt vannak, korrepetálást, különórát és egyéb kiegészítő megoldásokat kell alkalmazni ahhoz, hogy értelmes életszínvonalat lehessen biztosítani. Ehhez egy meghökkentő mondat volt, amit a jelentkezés előtt egy tanári csoportban megkaptam, hogy a tanítás egy drága hobbi, úgyhogy gazdag férjet keressek hozzá... Ez mindent elmond! Egyszerűen nem engedheti meg magának semmilyen közösség, hogy a tanárképzésre ilyen kevés erőforrást szán – miközben pl. programozó gyorstalpalón végzettek pályakezdő fizetése 5-600 000 Ft bruttó, áruházi pénztárosként többet lehet keresni, mint pedagógusként... Néha azt gondolom, hogy nem valós cél ügyesebb, okosabb, csavarosabb észjárású gyerekeket kinevelni, jó lesz a sablon, az egy kaptafa, lehetőleg ne kérdezzenek sokat felnőttként sem. Amíg nem vastag betűs cél az oktatás ily módon való erősítése (skandináv országokban megfigyelhető mentalitás erősítése, a gondolkodtatás erősítése a magolás és sorba beállítás rovására), addig nem várható, hogy az igazán tehetségesek számára egy valós alternatíva legyen a ped pálya, mert motivációból nem lehet megtölteni a hűtőt és kifizetni a számlákat.”

„Az első és legfontosabb probléma a pedagógushiányban a fizetés! Nagyon sokan szeretik a gyerekeket, de nem mennek el tanárnak, mert tudják, hogy éhen halnak abból a fizetésből! 4 évet tanulok egyetemen, és ha kikerülök, kapok kézhez 120 000-et. Ebből egy albérletet nem lehet fizetni! Csodálkoznak, hogy mindenki kimegy külföldre? NINCS MÁS VÁLASZTÁSUNK! Ha szeretnénk magunknak egy házat, autót... tehát az alapokat... akkor muszáj kimennünk, persze ott sem tanítani,

hanem valami más jól fizető munkát keresni. Egy szakmunkás többet keres egy hónapban, mint egy tanár egy egész évben! Nem vagyunk megbecsülve egyáltalán! Ha pedig nem lesz változás, akkor senki sem fog elmenni tanítani, és a pályaelhagyók száma sem fog csökkenni!”

„A legjelentősebb dolog a pénz. 140 ezer Ft nem túl motiváló egy pályakezdőnek. Azért végzem el ezt a képzést, mert szeretem a tanári szakmát, de inkább megyek katonának, ahol diplomásként már kezdőként 300 ezret fogok keresni és tudok is nagyobb rendfokozatba lépni, ahol majd több fizut is kereshetek. Ez kéne a tanároknak is, mert nincs kevés munkájuk, hanem rengeteg! Becsüljék meg legalább a pénzzel. 300-400 ezer Ft fizetés ideális lenne.”

„Mielőbbi jelentős béremelésre van szükség annak érdekében, hogy elegendő tanár legyen Magyarországon a következő években. Nem az a megoldás hogy egyetemi végzettség nélkül lehet majd valaki tanár, hanem hogy megemelik a bérüket a tanároknak és csökkentik a terhelésüket.”

„Korábban írtam, hogy elkésérít a pedagógusi bértábla. Szívem szerint nagyon szívesen tanítanék közoktatásban, de sajnos úgy látom, hogy ehhez nincsenek biztosítva a megfelelő feltételek. Emiatt joggal lehetne tőlem kérdezni, hogy »De hát amikor jelentkezett tanárszakra, nem tudta, hogy mennyi lesz a fizetés?« De, tudtam, azonban azzal sajnos nem voltam tisztában, hogy mennyire nem lehet megélni ebből fizetésből.”

A túl hosszú elméleti képzés, a stresszes gyakorlat, a jövőkép hiánya már a fiatalok körében is a kiégés tüneteit okozza, így nem csoda, hogy sokan lesznek pályaelhagyók.

Az alacsony fizetések mellett a lakhatási lehetőségek hiánya és a rossz közlekedési viszonyok is okozzák azt, hogy kevesen maradnak meg a pályán. A képzés és munka közötti érzékeny átmeneti szakaszban és a kezdőszakaszban magasabb ösztöndíjak is segítséget jelentenének.

„Megnézném, hogy fotoszintetizálásból ki tudna 30 napig megélni úgy, hogy nem kéri a szülők támogatását!” (Szolgálati lakás, közlekedés, ösztöndíj)

„A szolgálati lakások régi rendszerére lenne szükség, mert a reális tanári fizetés (egyéb szülői támogatás, egyéb munkahely, egyéb félmegoldások hiányában) nem lesz elegendő a tartós munkavállaláshoz.”

„Jó lenne, ha a tanterületi központokból egyszerűen és főleg gyorsan el lehetne jutni a központokhoz tartozó településekre, illetve ha a központok között is meglenne ez az összeköttetés (vonat, busz, szolgálati kocs stb.”

„Jobb lenne, ha magasabb tanulmányi ösztöndíjat kapnának a pedagógia szakos hallgatók (minden félévben mi kapjuk a legkevesebbet, pedig szinte nekünk kell a legtöbb területen teljesíteni). Korszerűbb oktatási formák megismerése (digitális tábla, különböző internetes oldalak ismertetése a hallgatókkal a tanulmányok során). Korszerűbb gyermekirodalmi művek tanítása, ismertetése a hallgatókkal. Magasabb fizetés.”

„A bérek emelése stagnál évek óta! A béremelésről majd később kiderül, hogy ami eddig volt, nem az egyik, hanem a másik elnevezésű bértámogatásból ered, ezáltal a 30-40 ezer forintos fizetésemelések körülbelül 1-2 ezer forintokat jelentenek. A lakhatási támogatás igenis fontos lenne, hiszen tanárként Budapesten vagy szinte már bármelyik nagyobb városban egy albérlet ára egyenlő a jelenlegi pályakezdő pedagógusok fizetésével. Ebből adódóan, ha kiszámoljuk, hogy egy pályakezdő pedagógus bére 130 ezer forint egy hónapban és az albérlet ára szintén 130 ezer forint egy hónapban, akkor megkapjuk azt az eredményt, hogy étkezésre egyáltalán nem futja. Megnézném, hogy fotoszintetizálásból ki tudna 30 napig megélni úgy, hogy nem kéri a szülők támogatását! A tanári pálya

mellett szakmát végeztem, és hogy összehasonlítsam a kezdő fizetést, több mint 300 ezer forintos keresetet biztosítana havonta. Ha pedig összehasonlítom egy pályakezdő orvos és egy pályakezdő pedagógus fizetését, aki nem minősült Ped. 1-be: Pályakezdő orvos fizetése: 481 486 Ft (havi/bruttó). Pályakezdő tanár fizetése: 219 000 Ft (havi/bruttó). Még egy érdekes tényező: Diákmunkával 224 000 Ft (havi/bruttó) fizetést lehet szerezni. Magyarul egy olyan diák, aki tanul, mellette pedig diákmunkával foglalkozik, több fizetést visz haza havonta, mint a tanára.

A túlterheltség, stressz, alacsony fizetés, a társadalmi elismertség hiánya az, ami a leginkább elrettenti a fiatalokat a pályától, hiszen hosszú távon ezek a tényezők kiégetik őket. Éppen ezért szerintük kellene pályaválasztási szűrés és pszichológiai segítség is a pedagógusok és hallgatók számára.

„Azt már innen látom, hogy a tanári szakma elképesztően stresszes és időigényes” (Kiegészítés, mentálhigiénia)

„Szerintem érdemes lenne elgondolkodni azon, hogy a tanárokkal is készítsenek pár évente pszichológiai alkalmassági tesztet (mint például a rendőröknél) és ők is járhatnának terápiára a mentális egészségük fenntartása érdekében, talán így megelőzhető lenne a kiégés. Továbbá csökkenteni lehetne a tanárok és a diákok túlterheltségét.”

„A képzés hosszú, és az iskolai tananyagtól nagyon messze áll. A gyakorlatra a középiskolai tankönyvet újra kell tanulni, és szembesültem vele, hogy 5 év egyetem után nem tudnék kitölteni egy szakomnak megfelelő emelt szintű érettségit. Csak az utolsó két évben van lehetőség tanítási gyakorlatot szerezni, de addigra több csoporttársam is a kiégés jeleit mutatja, elveszti kezdeti motivációját, és lemond arról, hogy a diploma után akár egy napot is tanárként dolgozzon.”

„Tényleg, őszintén remélem, hogy lesz valami változás a tanárképzés terén. Borzasztóan alacsony a bér, ami méltatlan ehhez a hivatáshoz, és nagy szükség lenne a képzési idő lerövidítéséhez is, hiszen annyit tanul az ember, hogy szinte már negyedéves korára »kiég« a hallgató, és eközben ugyanannyi idő alatt végez, mint egy orvos vagy jogász, és ők még doktori címet is kapnak automatikusan. Leginkább az alacsony bérezés az, ami elszomorít, hiszen ennyi tanulás után, vagy éppen több év szakmai tapasztalat után nem ezt várná az ember!”

„Azt már innen látom, hogy a tanári szakma elképesztően stresszes és időigényes. Szóval a magasabb fizetés mellett – ami motiválná a kezdő tanárokat – szerintem még jó ötlet lenne pszichológiai segítséget is ajánlani a tanároknak.”

„Több fizetés és szolgáltatás elérhetővé tétele több fiatalot csábítana a szakmára és nem csak az elvetemült, enyhén kattos emberek mennének, akik minden negatívum ellenére tanárok szeretnének lenni. A tanárhiányt nem azzal fogjuk orvosolni, hogy olyan embereket is alkalmazunk, akiknek nincs tanári diplomája, hanem ha a tanárokkal éreztetjük, hogy meg vannak becsülve. Közel annyit tanul, mint egy orvos, a felelősség is hatalmas a kezében és ehhez képest se megbecsültségük, sem rendes fizetésük nincsen. 5 évenként pszichológiai vizsgálat alá vetném a tanárokat, ugyanis meg vagyok győződve, hogy ez tipikusan olyan munka, hogy egy gyengébb jellemű ember mentális egészsége rámehet. Nem hiszem, hogy bárkihez is eljut ez a kis üzenet, vagy ha mégis, hogy foglalkozni fognak vele, de azért szeretném, ha ezekkel tisztában lennének. A tanárhiány orvoslása hazánkban most olyan, mint amikor a törött kézre nem gipszet teszünk, hanem betekerjük szikszalaggal jó lesz az így alapon. És ha sokáig hagyjuk fenn, egy torz, soha meg nem javítható csontforradást kapunk, amit már semmivel sem lehet helyre rakni.”

„Az alacsony fizetés és a jövőkép hiánya sokakat eltántorít a pedagóguspályától. A tanárok társadalmi megítélése siralmas, nagyon negatív. Az iskolákban dolgozó pedagógusok igen nagy része kiégett vagy

nagyon közel áll hozzá, főleg olyan vidéken, ahol a HH-s diákok az iskola 75%-át teszik ki. Kiegett tanár akár a pedagógusképzésben is részt vesz mentorként, ami még inkább elriasztja a tanulmányai végén járó hallgatókat. Kezdő, lelkes, tenni akaró friss pedagógusok kerülnek ki olyan iskolákba, ahol a tantestületi légkör mérgező, nem befogadó, ezáltal a kedves friss kolléga átkozza a napot, amikor tanári pályára adta a fejét.”

„Az egyik ok, amiért nincs utánpótlás, az a panaszkodás. Ki akarna bármilyen életpályát választani, ha annak a negatívumait hallja évtizedeken keresztül és nem látja a pozitívumokat? Nem kellene a pedagógusoknak annyit panaszkodni. Még akkor sem, ha fizetés terén tényleg jogos volna (ügyesebben kellene tárgyalni a mindenkori kormánnyal). A másik tapasztalatom szülőként: nagyon kevés az olyan tanár, aki valóban érzelmileg gazdagítja a gyerekeket. Embertelen, rideg követelés van gyakran, nevelés nincs. Pedig talán az a legszebb része a pedagógus munkájának, a hab a tortán.”

„Többen a csoporttársaimmal úgy gondoljuk, hogy kezdetben tanárként helyezkedünk el, azonban ha a társadalmi és anyagi megbecsültsége nem változik a pedagóguspályának, akkor 5 év után el fogjuk hagyni a pályát.”

„Emigrálni tervezek Németországba és ott elhelyezkedni az idegennyelv-oktatásban.”

A társadalmi megbecsülés hiányát a hallgatók számára nem pusztán az alacsony fizetés és a gyakran megalázó munka jelenti, hanem a pozitív visszajelzések hiánya is, illetve a pedagógusokról való – a mostanában már a politika szintjén is egyre dívó – lekezelő kommunikáció.

„Véleményem szerint a pedagógus munkájáról pozitív visszajelzést és megbecsülést csak a gyerekektől kap és gyakran sem a kollégáktól, sem a szülőktől, sem a munkáltatótól nem kapják meg a motivációt és elismerést” (Presztízs, társadalmi megbecsültség)

„Bár nagyon szeretnék Magyarországon tanítani és a hazai tanulókat fejleszteni, valószínűleg mégis külföldön fogok elhelyezkedni, mert a jelenlegi oktatási helyzetben a tanárok ki vannak szolgáltatva a politikának. Nincs társadalmi megbecsülése a szakmának, megalázó és embertelen feladatokat kell elvégezniük – gondolva itt akár a járványhelyzet alatti választásra, hogy a saját egészségük vagy a gyerekek segíteni vágyása, az elhivatottságuk a fontosabb számukra –, semmi garanciát nem kapnak arra, hogy saját személyiségüknek megfelelő módszertani eszközöket alkalmazhassanak, arról nem is beszélve, hogy önmagukat fejleszteni csak saját zsebükbe nyúlva tudják ténylegesen. Eközben a kormány egyre inkább korlátozza a tankönyveket is, a NAT alkotása során a tanításhoz értő szakértők véleményét nem veszik figyelembe, a tankönyvek összeállítása felületes és áltudományos, politikai ideológiák kapnak benne helyet, miközben inkább fejleszteni kellene a módszereket, hogy az illeszkedjen a 21. századi tanulók gondolkodásához, igényeihez.”

„A pedagógusok nincsenek megbecsülve társadalmi szinten. A bérekkel kapcsolatos sajtóhírek mind szítják a feszültséget, hogy milyen magas fizetést kapnak, holott ez nem igaz. A társadalmi megbecsülést kellene helyre tenni. Talán akkor többen tanítanának! Az életpályamodell, a minősítési rendszer is megalázó, nevetséges.”

„Véleményem szerint a pedagógus munkájáról pozitív visszajelzést és megbecsülést csak a gyerekektől kap és gyakran sem a kollégáktól, sem a szülőktől, sem a munkáltatótól nem kapják meg a motivációt és elismerést. Az a pedagógus, aki a pályán marad, pont ezek miatt a tényezők miatt hamar kiég, hiszen sok az elvárás, a nyomás és kevés a környezetüktől jövő támogatás.”

„Azért választják kevesen a tanári pályát, mert nincs presztízse. A bérek szánszálmasan alacsonyak annak ellenére, hogy felelősségteljes munkát végzünk. A tanári szakma nincs emiatt megbecsülve. Rengeteg energiát követel maga a munka, és a fölösleges, hosszadalmas, és lealacsonyító előmeneteli rendszer.

Azért ég ki sok pedagógus, mert irreálisan sokat dolgozik irreálisan kevés pénzért. Szeretném a tanítást, de sajnos nem kínál tervezhető fizetést egy fiatalnak, csupán hónapról hónapra elegendő bevételt, főleg, ha az a pedagógus, mint például én, fővárosi albérletben lakik. Mivel egyszer saját lakást és családot szeretnék, tervezem, hogy kitanulok egy másik szakmát is egyetem után.”

„Remek a szakma, imádok tanítani, úgy érzem ez az, amire én teremtvé lettem, de mint sok minden Magyarországon, ebben a szakmában sem nézik az ember munkáját semmibe. Pedig itt, az iskolában alapozódik meg sok emberi élet. Remélem, ez idővel változik.”